

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΕ
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΝΟΤΙΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ

Χατζή Ε. Όλγα

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου
Πειραιώς ως μέρους των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική

ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2024

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
APPLIED PUBLIC ECONOMICS AND POLICY

PUBLIC BUDGET AND THE DEVELOPMENT OF
THE PUBLIC DEBT IN COMPARISON WITH
SOUTHERN EUROPEAN COUNTRIES

Chatzi E. Olga

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Applied Public Economics and Policy

Piraeus, Greece, February 2024

ΤΜΗΜΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία, για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην «Εφαρμοσμένη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική» με τίτλο:

«Δημόσιος Προϋπολογισμός και η εξέλιξη του Δημόσιου χρέους σε σύγκριση με τις Νότιες Χώρες της Ευρώπης»

έχει γραφτεί από εμένα αποκλειστικά στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντάς πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή

Χατζή Όλγα

Δημόσιος Προϋπολογισμός και η εξέλιξη του Δημόσιου χρέους σε σύγκριση με τις Νότιες Χώρες της Ευρώπης

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία θα γίνει αναφορά στα είδη του Κρατικού Προϋπολογισμού και αλλά και στον Προϋπολογισμό Επιδόσεων, ο οποίος εφαρμόζεται για πρώτη φορά πιλοτικά το 2021 στην Ελλάδα, δίνει έμφαση στην αξιολόγηση της απόδοσης και των αποτελεσμάτων της λειτουργίας των κρατικών φορέων, δηλαδή συνδέει το αποτέλεσμα με τους διατιθέμενους πόρους, απαντά στο ερώτημα που δαπανώνται οι δημόσιοι πόροι, ποιες δράσεις χρηματοδοτούν και ποιο το αποτέλεσμα.

Αξίζει να αναφερθούμε στον δημόσιο απολογισμό, και κατά πόσο εφαρμόζεται σωστά ο Προϋπολογισμός και αν είναι αποδοτικός τα έτη 2021 και 2022.

Πως διαμορφώνουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα και πως επηρεάζεται το δημόσιο χρέος από τις επιπτώσεις λόγω της πανδημίας COVID – 19 και της αύξησης των τιμών της ενέργειας.

Θα αναλυθούν οι δημοσιονομικές δαπάνες κατά το διάστημα της πανδημίας COVID-19 και πως αυτές επηρέασαν την ελληνική οικονομία, το δημόσιο χρέος, το αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης αλλά και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές.

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας έγινε συγκριτική ανάλυση με τις Χώρες της Νότιας Ευρώπης και συγκεκριμένα με την Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, την Μάλτα και την Κύπρο, ως προς την εξέλιξη του Δημόσιου Χρέους, την βιωσιμότητα του, αλλά και την οικονομική εξέλιξη μέσω πανδημίας COVID – 19.

Η εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια στο καθένα από το οποίο αναλύονται διαφορετικά πράγματα, συγκεκριμένα:

Στο πρώτο κεφάλαιο επεξηγούνται οι όροι αλλά και τα είδη του Κρατικού Προϋπολογισμού, επίσης γίνεται αναφορά στον Απολογισμό καθώς και στην επίτευξη ή όχι των στόχων του Προϋπολογισμού. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναφέρεται στο Δημόσιο χρέος, στο πως επηρεάστηκε από τις επιπτώσεις την πανδημίας COVID-19, αλλά και από την αύξηση των τιμών ενέργειας και πως αυτό επηρέασε και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης. Τέλος γίνεται αναφορά στο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης και της Γενικής Κυβέρνησης, στην διάρθρωση του και στην εξέλιξη του.

Στο τρίτο κεφάλαιο, το οποίο περιέχει την συγκριτική ανάλυση για το δημόσιο χρέος των χωρών της Νότιας Ευρώπης και την βιωσιμότητα του χρέους τους, αφού πρώτα γίνει μια εκτενή αναφορά στην οικονομική πορεία κάθε χώρας, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της ανάλυσης. Και στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και τα συμπεράσματα της εργασίας.

Public Budget and the development of the public debt in comparison with Southern European Countries

Abstract

In this paper, reference will be made to the types of the State Budget and also to the Performance Budget, which will be applied for the first time as a pilot in 2021 in Greece, emphasizes the evaluation of the performance and results of the operation of state bodies, that is, it links the result with the available resources, answers the question of how public resources are spent, what actions they finance and what the result is.

It is worth referring to the public account, and to what extent the Budget is applied correctly and whether it is efficient in the years 2021 and 2022.

How they shape the fiscal outcome and how the public debt is affected by the effects due to the COVID-19 pandemic and the increase in energy prices.

The fiscal expenditures during the period of the COVID-19 pandemic will be analyzed and how they affected the Greek economy, the public debt, the result of the General Government and also the overdue debts.

For the preparation of this work, a comparative analysis was made with the countries of Southern Europe, specifically with Italy, Spain, Portugal, Malta and Cyprus, in terms of the evolution of the Public Debt, its sustainability, but also the economic development through the COVID – 19 pandemic.

The work consists of four chapters in each of which different things are analyzed, namely:

The first chapter explains the terms as well as its types

of the State Budget, reference is also made to the Report as well as to the achievement or not of the objectives of the Budget. In the second chapter, it refers to Public debt, how it was affected by the effects of the COVID-19 pandemic, but also by the increase in energy prices and how this also affected the overdue debts of the General Government. Finally, reference is made to the debt of the Central Administration and the General Government, its structure and its evolution.

In the third chapter, which contains the comparative analysis of the public debt of the Southern European countries and the sustainability of their debt, after first making an extensive reference to the economic course of each country, the conclusions of the analysis are presented. And in the fourth chapter the conclusions of the work are presented.

Πίνακας Περιεχομένων

Κατάλογος πινάκων.....	3
Κατάλογος διαγραμμάτων.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:	
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ.....	6
1.1. Εισαγωγή.....	6
1.2. Κρατικός Προϋπολογισμός.....	7
1.2.1. Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΑΕ).....	12
1.3. Προϋπολογισμός Επιδόσεων.....	14
1.4. Δημόσιος Απολογισμός.....	18
1.4.1. Επίτευξη Στόχων Εκτέλεσης Προϋπολογισμού.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ	
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ.....	25
2.1. Δημόσιο Χρέος.....	22
2.2. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης.....	29
2.3. Ληξιπρόθεσμες οφειλές Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ – ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΧΩΡΩΝ	
ΝΟΤΙΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.....	36
3.1. Συμπεράσματα συγκριτικής ανάλυσης.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	51

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.1: Κρατικός Προϋπολογισμός Οικονομικού Έτους 2021.....	10
Πίνακας 1.2: Κρατικός Προϋπολογισμός Οικονομικού Έτους 2022.....	10
Πίνακας 1.3: Έσοδα ΠΔΕ.....	13
Πίνακας 1.4: Δαπάνες ΠΔΕ.....	14
Πίνακας 1.5: Τομείς Πολιτικής Ταξινόμησης.....	15
Πίνακας 1.6: Κατάσταση απολογισμού 2022.....	20
Πίνακας 2.1: Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2020 – 2022.....	31
Πίνακας 2.2: Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2021 – 2023.....	31
Πίνακας 2.3: Χρέος Γενικής Κυβέρνησης.....	32
Πίνακας 2.4: Σύθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης.....	33
Πίνακας 2.5: Εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης.....	35
Πίνακας 3.1: Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης Χωρών Νότιας Ευρώπης.....	44

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 2.1: Δημοσιονομικές Δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας 2020...26	26
Διάγραμμα 2.2: Δημοσιονομικές Δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας 2021...27	27
Διάγραμμα 2.3: Δημοσιονομικές Δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας 2022...28	28
Διάγραμμα 2.4: Σύνθεση Δημόσιου Χρέους ανά Χρηματοδοτικό μέσο 31.12.2021.....29	29
Διάγραμμα 2.5: Σύνθεση Δημόσιου Χρέους ανά Χρηματοδοτικό μέσο 31.12.2022.....29	29
Διάγραμμα 2.6: Διάρθρωση Δημόσιου Τομέα.....30	30
Διάγραμμα 3.1: Εξέλιξη χρέους Ελλάδας σε ποσοστό του ΑΕΠ.....38	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

1.1 Εισαγωγή

Η κατάρτιση του Προϋπολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, η διαχείριση, ο συντονισμός και η εποπτεία ασκείται από τον Υπουργό Οικονομικών.

Ο Δημόσιος Προϋπολογισμός, καταγράφει με λεπτομέρεια, όλες τις δαπάνες και τα έσοδα του κράτους που προβλέπονται για το επόμενο έτος και αποτυπώνει τις ανάγκες και τις πολιτικές προτεραιότητες - επιλογές της κυβέρνησης για τη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών. Ο Προϋπολογισμός κατατίθεται στη Βουλή και ψηφίζεται από τους βουλευτές και αφού ψηφιστεί, γίνεται νόμος του κράτους και δεσμεύει την κυβέρνηση και τη δημόσια διοίκηση για τον τρόπο που θα διαχειριστεί το δημόσιο χρήμα.

Τα θέματα του Προϋπολογισμού των δημοσίων επενδύσεων καθορίζονται σήμερα από τις διατάξεις του Νόμου 4270/2014 καθώς και από Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις οι οποίες δημοσιεύονται κάθε έτος εντός του μηνός Ιουλίου.

Ο ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός είναι ο νόμος στον οποίο προσδιορίζονται τα δημόσια έσοδα που προβλέπεται να εισπραχθούν και καθορίζονται τα όρια των εξόδων του Κράτους, καθώς και οι πηγές χρηματοδότησης κάθε οικονομικού έτους

Την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου κάθε έτους, ο Υπουργός Οικονομικών καταθέτει στη Βουλή περιληπτική εισηγητική έκθεση του προσχεδίου του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού. Η περιληπτική αυτή εισηγητική έκθεση δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών. Σαράντα (40) ημέρες πριν την έναρξη του οικονομικού έτους ο Υπουργός Οικονομικών εισάγει στη Βουλή το σχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού και την εισηγητική έκθεση.

Η λειτουργία του προϋπολογισμού για τα έσοδα είναι απλώς προσδιοριστική και εξουσιοδοτική για την είσπραξη τους, ενώ για τα έξοδα είναι επιπλέον νομιμοποιητικής, αφού καμία δαπάνη δεν μπορεί να εκτελεστεί χωρίς να προβλέπεται σε αυτόν.

Ο ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός διακρίνεται στον Τακτικό Προϋπολογισμό και στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Η κατάρτιση του Προϋπολογισμού διέπεται από βασικές αρχές (άρθρα 49, 51 και 62 του Ν.4270/2014) στόχος των οποίων είναι να επιτευχθεί όσο το δυνατόν ακριβέστερη απεικόνιση των εσόδων και των δαπανών και σωστότερος έλεγχος των συνθηκών που χρησιμοποιούνται οι πόροι.

Η αρχή της ετήσιας διάρκειας αναφέρεται στο οικονομικό έτος που αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.

Σύμφωνα με τις αρχές της ενότητας και της καθολικότητας τα έσοδα και οι δαπάνες εγγράφονται και εμφανίζονται σε έναν ενιαίο προϋπολογισμό. Τα έσοδα και οι δαπάνες του προϋπολογισμού δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν παρά μόνο αν αντιστοιχούν σε κωδικούς/λογαριασμούς εσόδων και εξόδων στον προϋπολογισμό τους, ενώ καμία δαπάνη δεν μπορεί να αναληφθεί ή και να πραγματοποιηθεί, αν υπερβαίνει τις εγκεκριμένες πιστώσεις, ή τον προϋπολογισμό.

Η αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού και της ειδικότητας των πιστώσεων αναφέρονται στα έσοδα και τις δαπάνες των Προϋπολογισμών τα οποία προσδιορίζονται με βάση την προκαθορισμένη αναλυτική κωδικοποιημένη ταξινόμηση και οι πιστώσεις δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εκπληρώσουν άλλη ανάγκη πέρα από αυτήν που προσδιορίζεται στον Προϋπολογισμό.

1.2 Κρατικός Προϋπολογισμός

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ) καταρτίζεται και υλοποιείται με βάση την ταξινόμηση των εσόδων και εξόδων, συμπεριλαμβανομένων των αγορών και των πωλήσεων παγίων περιουσιακών στοιχείων, των τιμαλφών, καθώς και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, σε αντίστοιχους αναλυτικούς λογαριασμούς εσόδων ή εξόδων.

Από 01-01-2019 που ξεκίνησε η σταδιακή μετάβαση από τη Διπλογραφική Λογιστική Τροποποιημένης Ταμειακής βάσης στην πλήρη εφαρμογή λογιστικής δεδουλευμένης βάσης, η οικονομική ταξινόμηση είναι πλέον ενιαία για τον ΚΠ και τη λογιστική.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός ετοιμάζεται κατά βάση με τις πραγματικές εισπράξεις και πληρωμές (ταμειακός) και καλύπτει την ίδια περίοδο (από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου) και τους ίδιους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης που καλύπτουν οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις, δηλαδή τα Υπουργεία, τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και τους λοιπούς φορείς και Αρχές του Κράτους που περιλαμβάνονται στον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο Κρατικός Προϋπολογισμός διακρίνεται στον Τακτικό Προϋπολογισμό και στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Τα δημόσια έσοδα του προϋπολογισμού είναι κυρίως οι φόροι (ΦΠΑ, ΕΦΚ, Φόρος Εισοδήματος, Φόροι Κεφαλαίου κτλ.), οι Ασφαλιστικές Εισφορές, οι Πωλήσεις Αγαθών και υπηρεσιών όπως για παράδειγμα τα έσοδα από παράβολα, μισθώματα. Οι πωλήσεις Παγίων περιουσιακών στοιχείων και λοιπά έσοδα δηλαδή μερίσματα, επιστροφές φόρων. Οι δαπάνες είναι κυρίως οι παροχές στους εργαζόμενους δηλαδή μισθοί, συντάξεις και λοιπές παροχές. Οι κοινωνικές παροχές και συγκεκριμένα επίδομα θέρμανσης, παροχές πρόνοιας και προνοιακές συντάξεις. Οι μεταβιβαστικές πληρωμές, οι επιχορηγήσεις δηλαδή σε ΟΤΑ, Νοσοκομεία και λοιπούς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης. Οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών (δαπάνες δηλαδή καταναλωτικού χαρακτήρα). Η αποπληρωμή του Δημόσιου Χρέους και λοιπές δαπάνες όπως για παράδειγμα δαπάνη για τα πρόστιμα προς την ΕΕ.

Οι διαφορά που προκύπτει μεταξύ εσόδων και δαπανών ενός οικονομικού έτους, διαμορφώνει το Δημοσιονομικό Αποτέλεσμα.

Κατά το έτος 2022 ψηφίστηκαν δύο (2) συμπληρωματικοί Προϋπολογισμοί συνολικού ποσού 5,5 δις ευρώ, ήτοι ποσοστό 8,10% επί των εξόδων μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών του αρχικού Προϋπολογισμού, ποσού 67,93 δις ευρώ. Με τον πρώτο συμπληρωματικό Προϋπολογισμό ενισχύθηκαν οι πιστώσεις του αρχικώς ψηφισθέντος τακτικού Προϋπολογισμού εξόδων μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών κατά το ποσό των 2 δις ευρώ, καθώς και οι πιστώσεις του αρχικώς ψηφισθέντος Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) κατά το ποσό των 600 εκατ. ευρώ (συγχρηματοδοτούμενο σκέλος).

Με τον δεύτερο συμπληρωματικό Προϋπολογισμό ενισχύθηκαν οι πιστώσεις του αρχικώς ψηφισθέντος τακτικού Προϋπολογισμού εξόδων μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών κατά το ποσό των 2,5 δις ευρώ, καθώς και οι πιστώσεις του αρχικώς ψηφισθέντος Π.Δ.Ε. κατά το ποσό των 400 εκατ. ευρώ, εκ του οποίου ποσό 200 εκατ. ευρώ κατανεμήθηκε στο εθνικό σκέλος και ποσό 200 εκατ. ευρώ στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος.

Οι παραπάνω συμπληρωματικοί Προϋπολογισμοί, συνολικού ποσού 5,5 δις ευρώ, ψηφίστηκαν με σκοπό τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της ενεργειακής κρίσης και της αύξησης των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών, ως αποτέλεσμα των δυσμενών γεωπολιτικών εξελίξεων.

Πριν από την ψήφιση των συμπληρωματικών Προϋπολογισμών διατύπωσε τη θετική γνώμη του το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, επισημαίνοντας ότι η εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2022 επηρεάζεται από τη

σημαντική αύξηση του ενεργειακού κόστους και το υψηλό επίπεδο πληθωρισμού και ότι παραμένει σε εφαρμογή η γενική ρήτρα διαφυγής (general escape clause) του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η οποία επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από τους δημοσιονομικούς στόχους του Συμφώνου, συμπεριλαμβανομένου και του δημοσιονομικού στόχου που είχε τεθεί για τη Χώρα μας στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας για το έτος 2022.

Και για τον δεύτερο συμπληρωματικό Προϋπολογισμό επεσήμανε ότι στο σχέδιο του Προϋπολογισμού δεν συμπεριλαμβάνονται επικαιροποιημένες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις σε σχέση με εκείνες που περιλήφθηκαν στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού έτους 2022.

Ο Προϋπολογισμός του 2021 καταρτίστηκε υπό εξαιρετικά αβέβαιες συνθήκες εξαιτίας της πανδημίας COVID-19. Παρακάτω, στον πίνακα 1.1 και πίνακα 1.2 εμφανίζονται τα στοιχεία των εσόδων και των δαπανών για το έτη 2021 και 2022.

Ο Προϋπολογισμός του 2022 καταρτίζεται για δεύτερο συνεχόμενο έτος υπό το καθεστώς αβεβαιότητας που προκαλεί η παγκόσμια υγειονομική κρίση. Το έτος 2022 εισάγει μια σειρά από καινοτομίες με σκοπό να αυξήσει την αποτελεσματικότητας του κράτους στη βάση δεικτών επίδοσης, στον έλεγχο των δαπανών και στην αύξηση τη διαθέσιμης πληροφορίας και διαφάνειας.

Έτσι, το έτος 2022 παρουσιάζεται για πρώτη φορά, σε ξεχωριστό τόμο, ο Προϋπολογισμός των Επιδόσεων για όλους του Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης και της Βουλής των Ελλήνων εισάγοντας ένα πλαίσιο αξιολόγησης επίδοσης των προγραμμάτων των Φορέων μέσα από δείκτες οι οποίοι μετράνε τον βαθμό επίτευξης του στόχου, έχουν για αρχή πιλοτικό χαρακτήρα και έχουν σκοπό να εξοικειωθούν οι φορείς με την διαδικασία της στοχοθεσίας με βάση τους δείκτες επίδοσης. Επιπλέον εμφανίζονται δείκτες μέτρησης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος συγκεκριμένων πολιτικών που σχετίζονται με προγράμματα, γίνεται σταδιακή εφαρμογή του Green Budgeting.

Παρουσιάζεται επίσης η Λειτουργική Ταξινόμηση των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης. Όπου από το 2022 οι πολίτες θα γνωρίζουν το σύνολο των δαπανών όλων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης ανά τομέα λειτουργίας του κράτους όπως είναι η Εκπαίδευση, η Υγεία, η Κοινωνική Προστασία, η Αγροτική Ανάπτυξη, η Περιβαλλοντική Προστασία, ο Πολιτισμός, η Άμυνα, οι Υποδομές και λοιποί τομείς πολιτικής.

Πίνακας 1.1. Κρατικός Προϋπολογισμός Οικονομικού Έτους 2021

1. ΕΣΟΔΑ (σε ευρώ)	793.162.480.000
11. Φόροι	43.587.000.000
12. Κοινωνικές εισφορές	53.000.000
13. Μεταβιβάσεις	6.951.000.000
14. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	595.000.000
15. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	1.454.000.000
31. Πάγια περιουσιακά στοιχεία	330.000.000
43. Χρεωστικοί τίτλοι	30.520.000
45. Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	1.453.000.000
52. Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	8.620.000
53. Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	37.000.000.000
54. Δάνεια	701.700.340.000
2. ΕΞΟΔΑ (σε ευρώ)	802.198.230.000
21. Παροχές σε εργαζομένους	13.544.417.000
22. Κοινωνικές παροχές	198.872.000
23. Μεταβιβάσεις	31.394.330.000
24. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.250.824.250
25. Επιδοτήσεις	80.060.000
26. Τόκοι	4.510.100.000
27. Λοιπές δαπάνες	91.379.000
29. Πιστώσεις υπό κατανομή	14.094.394.750
31. Πάγια περιουσιακά στοιχεία	2.646.191.000
33. Τιμαλφή	52.000
45. Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	1.562.480.000
53. Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	26.504.000.000
54. Δάνεια	704.871.130.000
57. Χρηματοοικονομικά παράγωγα	1.450.000.000
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΕΣΟΔΑ - ΕΞΟΔΑ)	-9.035.750.000
Κάλυψη με χρήση ταμειακών διαθεσίμων	9.035.750.000

Πίνακας 1.2. Κρατικός Προϋπολογισμός Οικονομικού Έτους 2022

1. ΕΣΟΔΑ	Ευρώ	796.625.498.000
11. Φόροι	»	45.654.498.000
12. Κοινωνικές εισφορές	»	55.000.000
13. Μεταβιβάσεις	»	7.376.000.000
14. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	»	2.092.000.000
15. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	»	1.911.000.000
31. Πάγια περιουσιακά στοιχεία	»	13.000.000
43. Χρεωστικοί τίτλοι	»	31.000.000
45. Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	»	687.000.000
52. Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	»	6.000.000
53. Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	»	36.954.000.000
54. Δάνεια	»	701.846.000.000
2. ΕΞΟΔΑ	»	806.740.695.000
21. Παροχές σε εργαζομένους	»	13.610.168.000
22. Κοινωνικές παροχές	»	220.643.000
23. Μεταβιβάσεις	»	30.583.382.000
24. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	»	1.355.222.000
25. Επιδοτήσεις	»	80.060.000
26. Τόκοι	»	4.600.450.000
27. Λοιπές δαπάνες	»	101.387.000
29. Πιστώσεις υπό κατανομή	»	13.921.510.000
31. Πάγια περιουσιακά στοιχεία	»	3.455.707.000
33. Τιμαλφή	»	56.000
44. Δάνεια	»	3.509.500.000
45. Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	»	1.062.480.000
53. Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	»	29.153.000.000
54. Δάνεια	»	703.687.130.000
57. Χρηματοοικονομικά παράγωγα	»	1.400.000.000
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΕΣΟΔΑ - ΕΞΟΔΑ)	»	-10.115.197.000
Κάλυψη με χρήση ταμειακών διαθεσίμων	»	10.115.197.000

Πηγή: <https://www.minfin.gr/web/guest/proupologismos>

Το αποτέλεσμα του Κρατικού Προϋπολογισμού 2022 από δραστηριότητες πλην χρηματοοικονομικών συναλλαγών διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ποσού 11,89 δις ευρώ (5,75% του ΑΕΠ), ενώ, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό, αναμενόταν έλλειμμα ποσού 10,83 δις ευρώ έναντι αντίστοιχου ελλείμματος ύψους 14,49 δις ευρώ το 2021. Η υπέρβαση των πληρωμών κατά μεγαλύτερο ποσό από αυτό της υπέρβασης των εισπραχθέντων εσόδων (μετά μείωσης επιστροφών) έναντι του αρχικού Προϋπολογισμού είχαν ως αποτέλεσμα την επίτευξη ελλείμματος μεγαλύτερου του προϋπολογισθέντος κατά 1,06 δις ευρώ.

Επιπλέον, το έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά το οικονομικό έτος 2022 είναι κατά 2,61 δις ευρώ μικρότερο του ελλείμματος που πραγματοποιήθηκε κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος (14,50 δις ευρώ), εξαιτίας των αυξημένων, κατά 4,82 δις ευρώ, εισπραχθέντων εσόδων (μετά μείωσης επιστροφών), σε συνδυασμό και με τις αυξημένες πληρωμές κατά 2,21 δις ευρώ, έναντι του προηγούμενου οικονομικού έτους. Το Αποτέλεσμα του Κρατικού Προϋπολογισμού από χρηματοοικονομικές συναλλαγές διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ποσού 10,72 δις ευρώ (5,18% του ΑΕΠ), έναντι πλεονάσματος ύψους 16.582 εκατ. ευρώ το 2021, ενώ, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό, αναμενόταν πλεόνασμα ποσού 712 εκατ. ευρώ. Το πλεόνασμα παρουσιάζεται αυξημένο κατά 10.006 εκατ. ευρώ, έναντι των αρχικών προβλέψεων του Προϋπολογισμού 2022, λόγω αύξησης του καθαρού δανεισμού.

Σχετικά με τα καθαρά έσοδα των μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών για το έτος 2022, προβλέπονται σε 57.101 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 3.682 εκατ. ευρώ ή 7%, έναντι σε σχέση με το έτος 2021. Οι κυριότερες μεταβολές αφορούν τα έσοδα από φόρους που αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 45.654 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3.286 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της αναμενόμενης μεγέθυνσης της οικονομίας μετά την πανδημία, τα έσοδα από μεταβιβάσεις τα οποία προβλέπονται σε 7.376 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα κατά 800 εκατ. ευρώ, λόγω κυρίως της μη πρόβλεψης είσπραξης εσόδων από ANFAs και από τόκους EFSF το έτος 2022, έναντι ποσού 910 εκατ. ευρώ που έχει ήδη εισπραχθεί μέχρι και τον μήνα Σεπτέμβριο 2021, τα έσοδα από πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών τα οποία ανέρχονται σε 2.092 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένα κατά 1.515 εκατ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο έτος, κυρίως λόγω της προβλεπόμενης είσπραξης ποσού 1.496 εκατ. ευρώ από την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης και εκμετάλλευσης του αυτοκινητοδρόμου της Εγνατίας Οδού και τριών κάθετων οδικών αξόνων της, για χρονική περίοδο 35 ετών και τα λοιπά τρέχοντα έσοδα τα οποία προβλέπονται σε 1.911 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα κατά 302 εκατ. ευρώ.

Οι συνολικές δαπάνες για μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές για το έτος 2022 αναμένονται μειωμένες σε σχέση με το έτος 2021 κατά 2.978 εκατ. ευρώ ή 4%, κυρίως λόγω των μειωμένων μεταβιβάσεων, ως συνέπεια των μειωμένων δαπανών για μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας. Η προβλεπόμενη μείωση των δαπανών για την αντιμετώπιση της πανδημίας οδήγησε επίσης σε χαμηλότερες προβλέψεις για το έτος 2022, σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2021 και σε άλλες κατηγορίες δαπανών, όπως οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών, οι επιδοτήσεις, καθώς και οι δαπάνες ΠΔΕ. Αντίθετα, αυξημένες σε σχέση με το έτος 2021 εμφανίζονται κυρίως οι δαπάνες του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και οι αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων (λόγω των πληρωμών εξοπλιστικών προγραμμάτων). Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι δαπάνες των διαφόρων κατηγοριών για τα έτη 2021 και 2022 δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες λόγω της ανακατανομής πιστώσεων υπό κατανομή (π.χ. αποθεματικό, μεταναστευτικές δαπάνες, πιστώσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας) κατά το έτος 2021 στις υπόλοιπες κατηγορίες δαπανών.

Όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, αυτές εμφανίζονται το 2022 μειωμένες κατά 36% σε σχέση με το έτος 2021, κυρίως λόγω των βραχυπρόθεσμων δανείων (terpos). Για το έτος 2022 έχουν προβλεφθεί στη μείζονα κατηγορία (Δάνεια) κυρίως πιστώσεις ύψους 3,5 δισ. ευρώ, οι οποίες προέρχονται από πόρους δανείου του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

1.2.1 Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Ο Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων αποτελεί ιδιαίτερο τμήμα του Κρατικού Προϋπολογισμού, υποβάλλεται προς ψήφιση ξεχωριστά από τον υπόλοιπο Προϋπολογισμό, αποτελεί το σημαντικότερο μέσο άσκησης πολιτικής για την προώθηση, την στήριξη και την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας.

Τα έσοδα του προέρχονται από δανεισμό και από εκμετάλλευση των δημοσίων επενδύσεων και αφορά στις δαπάνες για τις δημόσιες επενδύσεις.

Οι κυριότεροι τομείς που ενισχύονται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων είναι οι μεταφορές και το περιβάλλον, η επιχειρηματικότητα και οι ιδιωτικές επενδύσεις, η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και της κοινωνίας της γνώσης, η ενέργεια και η αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων, ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η αυτοδιοίκηση, μέσω της στήριξης των επενδυτικών της προγραμμάτων. Επιπλέον, με την αξιοποίηση

εθνικών πόρων ενισχύονται πολιτικές του κράτους για συντήρηση και επέκταση κοινωνικών υποδομών, χρηματοδότηση έκτακτων αναγκών και λοιπών δράσεων.

Το τυχόν έλλειμμα μεταξύ των εσόδων και δαπανών του Π.Δ.Ε. χρηματοδοτείται με έσοδα από χρηματοοικονομικές συναλλαγές (δημόσιο δανεισμό), με ταμειακά διαθέσιμα και έσοδα από οποιαδήποτε κατηγορία του Κρατικού Προϋπολογισμού, όπως τα φορολογικά έσοδα ή τα έσοδα από πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών.

Από το οικονομικό έτος 2021 στους διαθέσιμους πόρους του Π.Δ.Ε. προστίθενται και πόροι για την υλοποίηση έργων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Τα αντίστοιχα εισπραχθέντα έσοδα για το έτος 2022, ποσού 1,72 δις ευρώ, έχουν καταγραφεί ως έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού στην κατηγορία των μεταβιβάσεων.

Οι κύριες πηγές εσόδων για την στήριξη των δράσεων αυτών είναι οι επιχορηγήσεις της Ε.Ε. και συγκεκριμένα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), τα Ταμεία Αλληλεγγύης και Διαχείρισης μεταναστευτικών ροών. Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα έσοδα του ΠΔΕ κατά ταμείο για τα έτη 2021, 2022 και 2023. Όπου διαφαίνεται ότι τα ταμειακά έσοδα του ΠΔΕ για το έτος 2023 αναμένεται να ανέλθουν στο ποσό των 4.449 εκατ. ευρώ και είναι μειωμένα κατά 10 εκατ. ευρώ έναντι του 2022.

Πίνακας: 1.3 Έσοδα ΠΔΕ (σε εκατ. ευρώ)

Πηγές εσόδων	2021	2022	2023
	Πραγματ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Ίδια έσοδα	147	260	200
Επιχορηγήσεις ΕΕ	4.445	4.199	4.249
- ΕΤΠΑ	2.689	1.656	1.265
- Ταμείο Συνοχής	242	484	734
- ΕΚΤ	577	851	770
- Λοιπά	210	144	147
- Ταμείο Αλληλεγγύης και Διαχείρισης Μεταναστευτικών Ροών Ε.Ε.	50	118	100
- ΕΓΤΑΑ (ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού)	624	872	1.100
- ΕΤΘΑΥ (ΕΤΑ και ΧΜΠΑ)	54	75	133
Σύνολο	4.592	4.459	4.449

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2023

Οι δαπάνες του ΠΔΕ 2022 (Εθνικό – Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος) όπως φαίνεται στον πίνακα 1.4, προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 7.800 εκατ. ευρώ με μείωση σε σχέση με το 2021 της τάξης του 7%.

Πίνακας: 1.4 Δαπάνες ΠΔΕ (σε εκατ. ευρώ)

α/α	Μειζόνες Κατηγορίες	Περιγραφή	2020	2021	2022	Μεταβολή %	
			Πραγματοποιήσεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	2021/20	2022/21
1	21	Παροχές σε εργαζομένους	13.335	13.472	13.610	1%	1%
2	22	Κοινωνικές παροχές	137	271	221	98%	-19%
3	23	Μεταβιβάσεις	38.751	37.605	30.583	-3%	-19%
4	24	Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.626	2.044	1.355	26%	-34%
5	25	Επιδοτήσεις	248	345	80	39%	-77%
6	26	Τόκοι ¹	4.774	4.801	4.600	1%	-4%
7	27	Λοιπές δαπάνες	29	89	101	205%	14%
8	29	Πιστώσεις υπό κατανομή εκ των οποίων: ΠΔΕ	10.647	9.621	13.922	-10%	45%
		Ταμείο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας	10.647	8.350	7.800	-22%	-7%
9	31	Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	0	600	3.199	-	433%
10	33	Αγορές τιμαλφών	631	2.657	3.456	321%	30%
			0	1	0	-	-96%
A Δαπάνες μη χρηματοοικονομικών συναλλαγών (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)			70.178	70.906	67.929	1%	-4%
11	44	Δάνεια ²	0	0	3.510	-	-
12	45	Συμμετοχικοί τίτλοι και μερίδια επενδυτικών κεφαλαίων	117	753	1.062	542%	41%
13	49	Προκαταβολές και λοιπές απαιτήσεις	15	33	0	117%	-100%
14	52	Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	0	0	0	-100%	-
15	53	Χρεωστικοί τίτλοι (υποχρεώσεις)	34.527	30.260	29.153	-12%	-4%
16	54	Δάνεια ³	1.256.568	1.116.620	703.687	-11%	-37%
17	57	Χρηματοοικονομικά παράγωγα	2.315	2.105	1.400	-9%	-33%
B Δαπάνες χρηματοοικονομικών συναλλαγών (11+12+13+14+15+16+17)			1.293.543	1.149.771	738.812	-11%	36%
Γ Γενικό σύνολο δαπανών (A+B)			1.363.721	1.220.677	806.741	-10%	-34%

¹ Τόκοι σε ακαθάριστη βάση.

² Στην κατηγορία 44 «Δάνεια» περιλαμβάνονται τα ποσά των δανείων που χορηγεί το κράτος σε χρεώστες.

³ Στην κατηγορία 54 «Δάνεια» περιλαμβάνονται τα ποσά για εξοφλήσεις δανείων που έχουν χορηγηθεί στο κράτος.

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2023

1.3 Προϋπολογισμός Επιδόσεων

Ο Προϋπολογισμός Επιδόσεων (Performance Budgeting / PB), δίνει έμφαση στην αξιολόγηση της απόδοσης και των αποτελεσμάτων της λειτουργίας των κρατικών φορέων, δηλαδή συνδέει το αποτέλεσμα με τους διατιθέμενους πόρους. Δεν απαντά μόνο στο ερώτημα ποιος και πόσο ξοδεύει, αλλά μπορεί πλέον να δοθεί απάντηση και στο που δαπανώνται οι δημόσιοι πόροι, ποιες δράσεις χρηματοδοτούν και με ποιο το αποτέλεσμα. Με στόχο να ενισχυθεί η διαφάνεια και η διαδικασία λήψης απόφασης κατανομής των πόρων. Στην ουσία ο Προϋπολογισμός Επιδόσεων είναι ένας νέος τρόπος διαχείρισης του κρατικού προϋπολογισμού, με κύριο γνώμονα την επίδοση, δηλαδή συνδέει το αποτέλεσμα με τους διατιθέμενους πόρους.

Οι δύο βασικές αξίες του Προϋπολογισμού Επιδόσεων είναι η επίδοση και διαφάνεια. Η επίδοση είναι ο συνδυασμός της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Αποτελεσματικότητα ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί και αποδοτικότητα ως προς την βελτιστοποίηση τη σχέσης πόρων προς αποτελεσμάτων. Με βάση την αξία της διαφάνειας, όλα όσα σχετίζονται με τη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών, αποτελούν δημόσια πληροφορία, είτε πρόκειται για τα πραγματικά αποτελέσματα των δημοσίων υπηρεσιών είτε για το πραγματικό πλήρες κόστος των

δημοσίων πολιτικών, είτε για τα μακροοικονομικά ή μικροοικονομικά δεδομένα, ή για τις αποφάσεις και σχεδιασμούς ή τα επιτεύγματα και απολογισμούς.

Ο πρώτος κύριος στόχος της κατάρτισης προϋπολογισμού βάσει επιδόσεων είναι να διοχετεύονται οι δημόσιοι πόροι στη σωστή χρήση (να κατανέμονται ορθά δηλαδή τα χρήματα των φορολογούμενων). Ένας άλλος στόχος είναι η διαχείριση της επίδοσης, η αξιοποίηση των πόρων με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Η Κατάρτιση Προϋπολογισμού βάσει Επιδόσεων συνδέεται με τις ταξινομήσεις του προϋπολογισμού. Οι ταξινομήσεις σχεδιάζονται έτσι ώστε να απεικονίζουν την οικονομική φύση των δαπανών (π.χ. μισθοδοσία, αγαθά και υπηρεσίες κλπ). Αντανακλώντας αυτή την ταξινόμηση ανά λογαριασμό οι πιστώσεις κατανέμονται στα Υπουργεία ανά οικονομική κατηγορία. Ο Προϋπολογισμός Επιδόσεων, στην τελική του ανάπτυξη, δίνει έμφαση στην κατανομή πιστώσεων καταρχήν ανά πρόγραμμα και, συνεπώς, δίνεται αυξημένη έμφαση στη χρηματοδότηση ανά στόχο πολιτικής.

Η ταξινόμηση βάσει Προγραμμάτων διαμορφώνεται σε τρία επίπεδα ως εξής:

1. Τομέας Πολιτικής
2. Πρόγραμμα
3. Υποπρόγραμμα

Τα δύο πρώτα επίπεδα αποτυπώνονται στον προϋπολογισμό επιδόσεων, ενώ το τρίτο παραμένει σε αυτό το στάδιο εσωτερικό πληροφοριακό επίπεδο και αναμένεται να αναπτυχθεί περαιτέρω στα επόμενα στάδια της μεταρρύθμισης και ιδίως σε αυτό της εκτέλεσης σύμφωνα με το νέο σύστημα.

Πίνακας: 1.5 Τομείς Πολιτικής Ταξινόμησης

ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Οριζόντιες/ Ειδικές Λειτουργίες του Κράτους
Άμυνα
Ασφάλεια και Προστασία των Δικαιωμάτων του Πολίτη
Οικονομική Δραστηριότητα και Ανάπτυξη
Περιβαλλοντική Προστασία και Χωροταξία
Υποδομές - Μεταφορές
Υγεία
Πολιτισμός - Θρησκεία - Αθλητισμός
Εκπαίδευση
Κοινωνική Προστασία
Αγροτική Ανάπτυξη
Τοπική Διακυβέρνηση

Πηγή: Προϋπολογισμός Επιδόσεων 2023 Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

Στο πλαίσιο του προϋπολογισμού επιδόσεων και ειδικότερα της ταξινόμησης βάσει Προγραμμάτων, ο προϋπολογισμός κάθε Φορέα της Κεντρικής Διοίκησης (ΦΚΔ) και της Βουλής των Ελλήνων παρουσιάζεται διαρθρωμένος κατά Πρόγραμμα/ Ειδικό Φορέα (ΕΦ, διοικητική ταξινόμηση) και Μείζονα Κατηγορία Δαπάνης (οικονομική ταξινόμηση). Σε κάθε Πρόγραμμα απεικονίζονται όλοι οι Ειδικοί Φορείς που μετέχουν σε αυτό με τις αντίστοιχες δαπάνες τους.

Κάθε Πρόγραμμα συνοδεύεται από το Ετήσιο Σχέδιο Προγράμματος (ΕΣΠ), στο οποίο αποτυπώνονται πληροφορίες για τη στρατηγική του, τους στόχους που θέτει κάθε Υπουργείου και τους δείκτες που θα χρησιμοποιήσει για την μέτρηση του βαθμού επίτευξης, καθώς και τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ενισχύουν την διαφάνεια σχετικά με τις δράσεις που χρηματοδοτούνται και τις αναμενόμενες εκροές, τις δραστηριότητες του Προγράμματος, καθώς και τις δράσεις επισκόπησης δαπανών στον τομέα. Περαιτέρω, περιλαμβάνονται πληροφορίες για τις κύριες προκλήσεις και τις σχεδιαζόμενες προκλήσεις στον τομέα. Αποτυπώνονται διακριτά οι δράσεις επισκόπησης που συνδέονται με τους σκοπούς του Προγράμματος, είτε αφορούν αύξηση εσόδων, είτε εξοικονόμηση δαπανών, και παρουσιάζεται το σύνολο των πόρων (ανθρώπινων και οικονομικών) που διατίθενται στο κάθε Πρόγραμμα, τόσο από την Κεντρική Διοίκηση, όσο και από Φορείς Γενικής Κυβέρνησης.

Επίσης περιλαμβάνονται πληροφορίες για το ανθρώπινο δυναμικό που εργάζεται για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος τόσο από τον ίδιο τον Φορέα της Κεντρικής Διοίκησης όσο και από λοιπούς Φορείς Γενικής Κυβέρνησης που δραστηριοποιούνται σε αυτό. Εάν σε ένα Πρόγραμμα μετέχουν μόνο λοιποί Φορείς Γενικής Κυβέρνησης (εκτός Φορείς Γενικής Διοίκησης), καταρτίζουν αντίστοιχα Ετήσιο Σχέδιο Προγράμματος.

Έτσι επιτυγχάνεται η συνολική προσέγγιση κάθε χρηματοδοτούμενης πολιτικής για την υποστήριξη λήψης αποφάσεων, την ενδυνάμωση της κοινοβουλευτικής διαδικασίας του ετήσιου Προϋπολογισμού και την ενίσχυση της διαφάνειας για τους πολίτες.

Ειδικά για το Υπουργείο Οικονομικών και την ΑΑΔΕ παρακολουθούνται και δείκτες για την προσβασιμότητα των ΑΜΕΑ σε κτίρια όπου στεγάζονται Υπηρεσίες των Φορέων αυτών.

Οι φορείς έχουν αναπτύξει ένα Πρόγραμμα Επιτελικού Συντονισμού, στο οποίο εντάσσονται οι οριζόντιες δομές/ Υπηρεσίες τους (Γραφεία Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Γενικών, Ειδικών και Υπηρεσιακών Γραμματέων, Γενικές Διευθύνσεις Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών, Διευθύνσεις Εσωτερικού

Ελέγχου κλπ.) και λοιπά Τομεακά Προγράμματα. Εξαίρεση αποτελούν η Προεδρία της Δημοκρατίας και η Βουλή των Ελλήνων που έχουν αποτυπώσει το σύνολο της δράσης τους σε ένα Πρόγραμμα.

Για το 2021, εφαρμόστηκε ο πιλοτικός σχεδιασμός Προϋπολογισμού Επιδόσεων με στόχο την επίτευξη ολοκλήρωσης της παρουσίασης του Προϋπολογισμού με δομή προγραμμάτων για το έτος 2022. Τα 13 από τα 18 Υπουργεία στα οποία εφαρμόστηκε ο πιλοτικός Προϋπολογισμός Επιδόσεων ήταν το Εσωτερικών, Υγείας, Δικαιοσύνης, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Οικονομικών, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Υποδομών και Μεταφορών, Προστασίας του Πολίτη και Μετανάστευσης και Ασύλου. Ενώ για το έτος 2022, επεκτάθηκε και εφαρμόστηκε για όλους τους Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης, με ενσωμάτωση στοιχείων για τη δαπάνη Γενικής Κυβέρνησης ανά Τομέα Πολιτικής και Πρόγραμμα.

Το Υπουργείο Οικονομικών την περίοδο 2022 - 2024 θα ξεκινήσει την σταδιακή παρακολούθηση εκτέλεσης των Προγραμμάτων ώστε να προετοιμαστεί η μετάβαση στο επόμενο στάδιο για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης. Τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από την σταδιακή ολοκλήρωση της παρακολούθησης θα αποτελέσουν τη βάση για την διαμόρφωση νέων κανόνων ψήφισης, εκτέλεσης, παρακολούθησης, διαχείρισης και ελέγχου του Προϋπολογισμού με το νέο σύστημα.

Τα οφέλη τα οποία αναμένεται να προκύψουν από την μετάβαση στο νέο σύστημα, Δημοσιονομικά είναι να βελτιωθεί η πληροφόρηση και να υποστηριχθεί ουσιαστικότερος έλεγχος στη χρήση των δημόσιων πόρων από τα Υπουργεία και τους Φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Επίσης, να υποστηριχθεί πιο εύχρηστη και βελτιωμένη παρακολούθηση του κόστους συγκεκριμένων δαπανών σε τομείς όπως η προνοιακή πολιτική, η υγειονομική περίθαλψη, η περιβαλλοντική πολιτική κτλ μέσα από ένα κατάλληλο σύστημα αναφορών και ταξινόμησης των δαπανών. Τέλος, να ενισχυθεί η λογοδοσία στη δημοσιονομική διαχείριση, μέσω της παρακολούθησης τόσο των στοιχείων που διαμορφώνουν τη δαπάνη όσο και από ένα πλαίσιο κύριων δεικτών επίδοσης. Θεσμικά, να ενισχυθεί η πληροφόρηση που παρέχεται στο κοινοβούλιο και να βελτιωθεί ο κοινοβουλευτικός διάλογος για θέματα Προϋπολογισμού. Επίσης, να γίνει καλύτερος συντονισμός του κυβερνητικού έργου και της θέσης των κατάλληλων προτεραιοτήτων, να ενισχυθεί η διαφάνεια των δεδομένων του Προϋπολογισμού και τέλος να βελτιωθεί η διεθνής εικόνα της χώρας.

Το Υπουργείο Οικονομικών, πέραν της βάσει Προγραμμάτων ταξινόμησης, ενισχύει περαιτέρω τη δημοσιονομική πληροφόρηση εισάγοντας και την παρουσίαση της λειτουργικής ταξινόμησης στον Προϋπολογισμό. Επίσης εργάζεται για να συμπεριληφθεί και η «πράσινη» διάσταση (Green Budgeting) στην δημοσιονομική διαχείριση εντάσσοντας την τόσο στις επισκοπήσεις δαπανών όσο και στον Προϋπολογισμό Επιδόσεων.

Το χρονοδιάγραμμα ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στον Προϋπολογισμό επιδόσεων είναι το εξής. Το έτος 2021, πρώτον σύσταση ομάδας εργασίας Υπουργείου Οικονομικών και Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την θέσπιση των γενικών κανόνων, της μεθοδολογίας καθώς και τον τρόπο παραμετροποίησης του νέου συστήματος ενσωμάτωσης (το οποίο ολοκληρώθηκε το α' εξάμηνο του 2021) και δεύτερον, διαμόρφωση βασικής μεθοδολογίας και διαμόρφωση χρονοδιαγράμματος για την μεταρρύθμιση.

Το 2022, διαμόρφωση βασικής μεθοδολογίας κατάταξης φιλικών, επιβαρυντικών, ουδέτερων προ το περιβάλλον χρηματοδοτούμενων πολιτικών και στη συνέχεια, πιλοτική εφαρμογή σε επιλεγμένα προγράμματα του Προϋπολογισμού επιδόσεων. Για το έτος 2023, επέκταση της πιλοτικής εφαρμογής σε περισσότερα προγράμματα και διαμόρφωση σταδιακής της πιλοτικής επέκτασης στο σκέλος των εσόδων. Το έτος 2024, προσδιορισμός κατηγοριών δαπανών και εσόδων στα οποία θα εφαρμόζεται η ακολουθούμενη μεθοδολογία. Και συστηματική εφαρμογή δεικτών σε επιλεγμένα Προγράμματα. Τέλος το έτος 2025, επέκταση της απεικόνισης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος όλων των προγραμμάτων που εμπίπτουν στη διαμορφωμένη μεθοδολογία.

Ο Προϋπολογισμός Επιδόσεων ξεκίνησε πριν από κάποιες δεκαετίες σε χώρες όπως η Νέα Ζηλανδία και η Αυστραλία, αλλά στη συνέχεια υιοθετήθηκε από πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ των οποίων η Γαλλία, η Ιταλία, η Γερμανία, η Ουγγαρία και το Ηνωμένο Βασίλειο, και πλέον χρησιμοποιείται στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ, από τις ΗΠΑ ως τη Νότιο Κορέα. Πιο πρόσφατα, και κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες, (για παράδειγμα η Νότιος Αφρική, η Βραζιλία και το Μαρόκο), άρχισαν να εφαρμόζουν το σύστημα Προϋπολογισμού Επιδόσεων. Στην Ελλάδα, το 2021 ολοκληρώθηκε το πρώτο στάδιο του πιλοτικού σχεδιασμού του νέου συστήματος αυτού, με την παρουσίαση του προϋπολογισμού επιδόσεων έτους 2022 με ταξινόμηση Προγραμμάτων για όλους τους Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης (ΦΚΔ) και τη Βουλή των Ελλήνων.

1.4. Δημόσιος Απολογισμός

Ο Δημόσιος Απολογισμός, σύμφωνα με το άρθρο 163 του Νόμου 4270/2014 είναι ο νόμος στον οποίο εμφανίζονται τα αποτελέσματα της εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού κάθε οικονομικού έτους καθώς και οι υπερβάσεις πιστώσεων που σημειώθηκαν κατά το ίδιο έτος.

Ο Απολογισμός καταρτίζεται από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, με βάση τα στοιχεία που υποβάλλουν σε αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες, αφού ληφθούν υπόψη και οι αναγγελθείσες, μέχρι τέλος Μαΐου του έτους κατά το οποίο καταρτίζεται ο Απολογισμός.

Το περιεχόμενο του καθορίζεται από το άρθρο 164 του Νόμου 4270/2014, όσον αφορά τα έσοδα εμφανίζονται, το σύνολο κατά είδος (κωδικό αριθμό): των προϋπολογισθέντων, των βεβαιωθέντων, των διαγραφέντων, των υπολοίπων των βεβαιωθέντων μετά την αφαίρεση των διαγραφέντων, των εισπραχθέντων και των υπολοίπων που απέμειναν για είσπραξη και όσον αφορά τα έξοδα εμφανίζονται, το σύνολο κατά φορέα, ειδικό φορέα και είδος δαπάνης (κωδικό αριθμό): των πιστώσεων που έχουν προϋπολογισθεί, των πιστώσεων όπως έχουν διαμορφωθεί, των εξόδων που έχουν πληρωθεί, των πιστώσεων που δεν έχουν διατεθεί και των τυχόν υπερβάσεων από τις πιστώσεις όπως έχουν διαμορφωθεί.

Κατά τον έλεγχο του Απολογισμού, εκτός του ότι ελέγχονται αν πληρούνται οι αρχές του Προϋπολογισμού περί ενότητας, καθολικότητας κτλ., ελέγχονται επίσης οι λογαριασμοί των δημόσιων υπόλογων, η νομιμότητα και η καθολικότητα των εσόδων και των εξόδων, ο τρόπος ανάλωσης των πιστώσεων και η αποτελεσματικότητα το εσωτερικού ελέγχου.

Παρακάτω, στον πίνακα 1.6., παρουσιάζεται η κατάσταση απολογισμού του οικονομικού έτους 2022 όπου φαίνεται πως τα Καθαρά Εισπραχθέντα Έσοδα, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά έσοδα, ανήλθαν σε 59,74 δισεκ. ευρώ και υπερέβησαν τα προϋπολογισθέντα έσοδα τα οποία ήταν 57,10 δισεκ. ευρώ, κατά 2,64 δισεκ. ευρώ. Η υπέρβαση αυτή οφείλεται κυρίως από τα αυξημένα έσοδα από φόρους (κατά 3,70 δισεκ. ευρώ.), μεταβιβάσεις και από τα λοιπά τρέχοντα έσοδα (κατά 1,18 δισεκ. ευρώ) η οποία αντισταθμίστηκε από τις μειωμένες εισπράξεις από μεταβιβάσεις και από πωλήσεις αγαθών. Εμφανίζονται αυξημένα όμως τα έσοδα σε σχέση με το 2021 κατά 4,82 δισεκ. ευρώ. όπου και πάλι εμφανίζεται απόκλιση στα προϋπολογισθέντα με

τα εισπραχθέντα κατά 1,95 δισεκ. ευρώ η υπέρβαση αυτή προέρχεται κυρίως στα αυξημένα έσοδα από μεταβιβάσεις και από τα λοιπά τρέχοντα έσοδα.

Τα εισπραχθέντα έσοδα χρηματοοικονομικών συναλλαγών για το 2022 ανήλθαν 1.175,37 δισεκ. ευρώ και υπερέβησαν τα προϋπολογισθέντα κατά 435,85 δισεκ. ευρώ. Ενώ για το 2021 διαμορφώθηκαν σε 1.137,39 δισεκ. ευρώ, όπου εμφανίζεται και πάλι απόκλιση κατά 2,94 δισεκ. ευρώ.

Σχετικά με τα έξοδα, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά, ανήλθαν για το 2022 σε 71,62 δισεκ. ευρώ, και υπερέβησαν τον στόχο των προϋπολογισθέντων που προέβλεπε έξοδα ύψους 67,93 δισεκ. ευρώ. δηλαδή κατά 3,70 δισεκ. ευρώ περισσότερα.

Ενώ για το έτος 2021 τα αντίστοιχα πραγματοποιηθέντα έξοδα ανήλθαν στα 64,42 δισεκ. ευρώ, όπου εμφανίζεται απόκλιση 4,68 δισεκ. ευρώ.

Τα έξοδα χρηματοοικονομικών συναλλαγών ανήλθαν σε 1.164,65 δισεκ. ευρώ και υπερέβησαν τον στόχο κατά 425,84 δισεκ. ευρώ. Ενώ για το 2021 ανήλθαν σε 1.120,81 δισεκ. ευρώ και υπερέβησαν τον Προϋπολογισμό κατά 386,42 δισεκ. ευρώ.

Το αποτέλεσμα του Προϋπολογισμού για το 2022 διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ύψους 11,89 δισεκ. ευρώ, έναντι 10,83 δισεκ. ευρώ. που ήταν ο στόχος του. Έλλειμμα διαμορφώθηκε και το 2021 ύψους 14,49 δισεκ. ευρώ. έναντι 14,84, το οποίο είναι και μεγαλύτερο κατά 2,6 δισεκ. ευρώ έναντι του προηγούμενου έτους.

Πίνακας : 1.6. Κατάσταση απολογισμού 2022

Κατάσταση Προϋπολογισμού Απολογισμού οικονομικού έτους 2022

(Σε εκατ. ευρώ)	2022				2021			
	Αρχικά ποσά (α)	Τελικά ποσά (β)	Πραγματοποιηθέντα ποσά (γ)	Διαφορές (δ)= (γ) - (β)	Αρχικά ποσά (α)	Τελικά ποσά (β)	Πραγματοποιηθέντα ποσά (γ)	Διαφορές (δ)= (γ) - (β)
A1 Έσοδα προϋπολογισμού								
11 Φόροι	45.654	45.654	49.354	3.700	43.587	43.587	43.181	-406
12 Κοινωνικές εισφορές	55	55	55	0	53	53	55	2
13 Μεταβιβάσεις	7.376	7.376	6.359	-1.017	6.951	6.951	8.712	1.761
14 Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	2.092	2.092	871	-1.221	595	595	598	3
15 Λοιπά τρέχοντα έσοδα	1.911	1.911	3.087	1.176	1.454	1.454	2.371	917
Σύνολο (A1)	57.088	57.088	59.726	2.638	52.640	52.640	54.918	2.278
A2 Πάγια και τιμαλφή								
31 Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων	13	13	12	-1	330	330	4	-326
33 Πωλήσεις τιμαλφών	0	0	0	0	0	0	0	0
Σύνολο (A2)	13	13	12	-1	330	330	4	-326
Σύνολο Εσόδων A = (A1 + A2)	57.101	57.101	59.738	2.637	52.970	52.970	54.922	1.952
B1 Έξοδα προϋπολογισμού								
21 Παροχές σε εργαζόμενους	13.610	13.950	13.720	-230	13.544	13.759	13.578	-181
22 Κοινωνικές παροχές	221	604	553	-51	199	467	428	-39
23 Μεταβιβάσεις	30.583	43.624	42.932	-692	31.394	44.470	43.494	-976
24 Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	1.355	3.439	2.920	-519	1.251	2.745	2.278	-466
25 Επιδότησεις	80	1.997	1.904	-93	80	1.339	1.308	-31
26 Τόκοι	4.600	5.053	5.039	-14	4.510	4.881	4.873	-8
27 Λοιπές δαπάνες	101	90	55	-35	91	106	53	-53
29 Πιστώσεις υπό κατανομή	13.922	1.906	0	-1.906	14.094	2.847	0	-2.847
Σύνολο (B1)	64.472	70.663	67.123	-3.540	65.164	70.614	66.013	-4.601
B2 Πάγια και τιμαλφή								
31 Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	3.456	4.603	4.503	-100	2.646	3.487	3.407	-80
33 Αγορές τιμαλφών	0	1	1	0	0	1	1	0
Σύνολο (B2)	3.456	4.604	4.504	-100	2.646	3.488	3.408	-80
Σύνολο Εξόδων B = (B1 + B2)	67.928	75.267	71.627	-3.640	67.811	74.102	69.421	-4.680
Γ Αποτέλεσμα προϋπολογισμού (Πλεόνασμα ή έλλειμμα) (A-B)	-10.827	-18.166	-11.889	6.277	-14.841	-21.132	-14.499	6.632
Δ Έσοδα προϋπολογισμού χρηματοοικονομικών συναλλαγών από:								
41 Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (SDRs)	0	0	0	0	0	0	0	0
43 Πωλήσεις χρεωστικών τίτλων	31	31	31	0	31	31	31	0
44 Χορηγήματα δάνεια	0	0	0	0	0	0	0	0
45 Πωλήσεις συμμετοχικών τίτλων και μεριδίων επενδυτικών κεφαλαίων	687	687	504	-183	1.453	1.453	874	-579
49 Προκαταβολές και λοιπές απατήσεις	0	0	22	22	0	0	19	19
51 Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (SDRs)	0	0	0	0	0	0	2.818	2.818
52 Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	6	6	33	27	9	9	15	6
53 Χρεωστικούς τίτλους (υποχρεώσεις)	36.954	36.954	31.602	-5.352	37.000	48.224	48.224	0
54 Δάνεια	701.846	701.846	1.142.652	440.806	701.700	1.084.730	1.084.730	0
57 Χρηματοοικονομικά παράγωγα	0	0	529	529	0	0	684	684
59 Ληφθείσες προκαταβολές και λοιπές υποχρεώσεις (εισπράξεις υπέρ τρίτ)	0	0	0	0	0	0	0	0
81 Κεφάλαιο (Αυτήσας Μετοχικού Κεφαλαίου)	0	0	0	0	0	0	0	0
Σύνολο (Δ)	739.524	739.524	1.175.373	435.849	740.192	1.134.447	1.137.395	2.949
Ε Έσοδα προϋπολογισμού χρηματοοικονομικών συναλλαγών για:								
41 Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (SDRs)	0	0	0	0	0	0	0	0
43 Αγορές χρεωστικών τίτλων	0	0	0	0	0	0	0	0
44 Χορηγήσεις δανείων	3.510	3.510	224	-3.286	0	0	0	0
45 Αγορές συμμετοχικών τίτλων και μεριδίων επενδυτικών κεφαλαίων	1.062	154	115	-39	1.562	776	413	-363
49 Προκαταβολές και λοιπές απατήσεις	0	24	22	-2	0	19	18	-1
51 Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (SDRs)	0	0	0	0	0	0	0	0
52 Υποχρεώσεις από νόμισμα και καταθέσεις	0	0	0	0	0	0	0	0
53 Χρεωστικούς τίτλους	29.153	27.752	27.752	0	26.504	33.889	33.889	0
54 Δάνεια	703.687	1.134.991	1.134.991	0	704.871	1.084.405	1.084.405	0
57 Χρηματοοικονομικά παράγωγα	1.400	1.551	1.551	0	1.450	2.087	2.087	0
59 Ληφθείσες προκαταβολές και λοιπές υποχρεώσεις (εισπράξεις υπέρ τρίτ)	0	0	0	0	0	0	0	0
81 Κεφάλαιο (Μερίσκιος Μετοχικού Κεφαλαίου)	0	0	0	0	0	0	0	0
Σύνολο (Ε)	738.812	1.167.982	1.164.655	-3.327	734.388	1.121.177	1.120.813	-364
ΣΤ Αποτέλεσμα χρηματοοικονομικών συναλλαγών (Δ-Ε)	712	-428.458	10.718	439.176	5.805	13.270	16.582	3.313

Πηγή: Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις Περιόδου Αναφοράς 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

1.4.1. Επίτευξη Στόχων Εκτέλεσης Προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από τον Απολογισμό, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει απόκλιση από τον στόχο και στα δύο έτη, υστερήσεις και υπερβάσεις έναντι των εισπράξεων, στα έσοδα, είτε περιλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά έσοδα, είτε όχι.

Οι κυριότερες κατηγορίες εσόδων όπου τα εισπραχθέντα έσοδα υστέρησαν έναντι των προβλέψεων του Προϋπολογισμού είναι οι εξής:

Έσοδα από επιχορηγήσεις επενδύσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που εντάσσονται στα έσοδα από μεταβιβάσεις, όπου το εισπραχθέν ποσό των 5,01 δις ευρώ υστέρησε κατά 2,23 δις ευρώ εκείνου που είχε προϋπολογισθεί (7,24 δις ευρώ). Η υστέρηση οφείλεται κυρίως στις μειωμένες απολήψεις από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας κατά 1,72 δις ευρώ. Λοιπά μισθώματα κτιρίων και υποδομών, που εντάσσονται στα έσοδα από πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών, όπου το εισπραχθέν ποσό των 18,23 εκατ. ευρώ υστέρησε κατά 1,49 δις ευρώ εκείνου που είχε προϋπολογισθεί (1,51 δις ευρώ). Η απόκλιση αυτή οφείλεται στη μη είσπραξη προϋπολογισθέντος ποσού 1,49 δις ευρώ από τη σύμβαση παραχώρησης του δικαιώματος χρήσης και εκμετάλλευσης του αυτοκινητόδρομου της Εγνατίας Οδού και τριών κάθετων οδικών αξόνων της. Τέλη κυκλοφορίας, που εντάσσονται στα έσοδα από λοιπούς τρέχοντες φόρους, όπου το εισπραχθέν ποσό των 941,34 εκατ. ευρώ υστέρησε κατά 285,66 εκατ. ευρώ εκείνου που είχε προϋπολογισθεί (1,23 δις ευρώ). Η απόκλιση αυτή οφείλεται στην παράταση έως και 28.2.2023 της προθεσμίας εξόφλησης των τελών κυκλοφορίας έτους 2023, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μετακύλιση μέρους των αναμενόμενων εισπράξεων από το έτος 2022 στους πρώτους δύο μήνες του έτους 2023.

Οι κυριότερες επιμέρους κατηγορίες εσόδων όπου τα εισπραχθέντα έσοδα υπερέβησαν τις προβλέψεις του Προϋπολογισμού είναι οι ακόλουθες:

Φόροι Προστιθέμενης Αξίας που εισπράττονται μέσω Δ.Ο.Υ., όπου το εισπραχθέν ποσό των 10,66 δις ευρώ υπερέβη κατά 441,46 εκατ. ευρώ το ποσό των 10,22 δις ευρώ που είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό. Φόροι Προστιθέμενης Αξίας που εισπράττονται από τελωνεία, όπου το εισπραχθέν ποσό των 7,49 δις ευρώ υπερέβη κατά 1,51 δις ευρώ το ποσό των 5,99 δις ευρώ που είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό. Φόρος εισοδήματος, όπου το εισπραχθέν ποσό των 15,67 δις ευρώ υπερέβη κατά 1,15 δις ευρώ το ποσό των 14,52 δις ευρώ που είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό. Η υπέρβαση αφορά κυρίως στο φόρο εισοδήματος πληρωτέο από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ) κατά 674,05 εκατ. ευρώ και στο φόρο εισοδήματος πληρωτέο από εταιρίες (Ν.Π.) κατά 373,39 εκατ. ευρώ. Τρέχουσες εγχώριες μεταβιβάσεις, όπου το εισπραχθέν ποσό των 502,09 εκατ. ευρώ υπερέβη κατά 457,09 εκατ. ευρώ το ποσό των 45 εκατ. ευρώ που είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό. Η υπέρβαση αφορά κυρίως στα έσοδα από πλειστηριασμούς αδιάθετων δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου με μηδενικό προϋπολογισμό κατά 391,71 εκατ. ευρώ.

Επιστροφή ποσών από Κεντρικές Τράπεζες της Ευρωζώνης (ANFA), όπου το εισπραχθέν ποσό των 644,42 εκατ. ευρώ δεν είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό. Το

εν λόγω έσοδο περιλαμβάνεται στις τρέχουσες μεταβιβάσεις από οργανισμούς και κράτη μέλη της Ε.Ε., προήλθε δε από την επιστροφή των κερδών των ελληνικών ομολόγων που διακρατούν οι Κεντρικές Τράπεζες της Ευρωζώνης, τα οποία προέκυψαν από τη «Συμφωνία για τα Καθαρά Χρηματοοικονομικά Στοιχεία Ενεργητικού».

Διανεμόμενο εισόδημα εταιριών, που εντάσσεται στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, όπου το εισπραχθέν ποσό των 295,28 εκατ. ευρώ υπερέβη κατά 165,28 εκατ. ευρώ το ποσό των 130 εκατ. ευρώ που είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό.

Επιστροφές μεταβιβάσεων, που ομοίως εντάσσονται στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, όπου το εισπραχθέν ποσό των 1,38 δις ευρώ υπερέβη κατά 778,66 εκατ. ευρώ το ποσό των 601 εκατ. ευρώ που είχε προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό. Η υπέρβαση αφορά κυρίως στις επιστροφές μεταβιβάσεων με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής κατά 641,34 εκατ. ευρώ¹⁷ και στις επιστροφές από χρηματοδοτικά μέσα έργων επενδύσεων με μηδενικό προϋπολογισμό κατά 120 εκατ. ευρώ.

Ειδικά για το έτος 2022 υπήρξε μεγαλύτερη απόκλιση στα έξοδα κυρίως λόγω των δημοσιονομικών μέτρων που λήφθηκαν κατά της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης.

Κατά το έτος 2022 παρατηρήθηκαν υπερβάσεις και υστερήσεις πληρωμών έναντι του Προϋπολογισμού τόσο στις μείζονες κατηγορίες εξόδων όσο και σε επιμέρους υποκατηγορίες αυτών.

Οι κατηγορίες εξόδων στις οποίες οι πληρωμές παρουσίασαν τις μεγαλύτερες υπερβάσεις σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις του Προϋπολογισμού ήταν εκείνες των μεταβιβάσεων, των επιδοτήσεων, των αγορών αγαθών και υπηρεσιών και των αγορών παγίων περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, οι υπερβάσεις αυτές οφείλονται κατά μεγάλο μέρος στο ότι επρόκειτο για δαπάνες καλυπτόμενες είτε από την ψήφιση συμπληρωματικών Προϋπολογισμών είτε από πιστώσεις του Π.Δ.Ε.

Οι κυριότερες επιμέρους κατηγορίες εξόδων στις οποίες οι πληρωμές υπερέβησαν τις αρχικές προβλέψεις του Προϋπολογισμού είναι:

Τα λοιπά προνοιακά επιδόματα σε είδος ανήλθαν σε 164,26 εκατ. ευρώ, ενώ είχαν προϋπολογισθεί σε μόλις 3,01 εκατ. ευρώ, με συνέπεια να υπερβούν τις αρχικές προβλέψεις κατά 161,25 εκατ. ευρώ.

Το επίδομα θέρμανσης, που εντάσσεται στα λοιπά προνοιακά επιδόματα σε χρήμα, ανήλθε σε 269,23 εκατ. ευρώ, ενώ είχε προϋπολογισθεί σε 84 εκατ. ευρώ, με συνέπεια να υπερβεί τις αρχικές προβλέψεις κατά 185,23 εκατ. ευρώ.

Οι μεταβιβάσεις σε νοσοκομεία ανήλθαν σε 1,61 δις ευρώ, ενώ είχαν προϋπολογισθεί σε 1,31 δις ευρώ, με συνέπεια να υπερβούν τις αρχικές προβλέψεις κατά 297,71 εκατ. ευρώ.

Οι μεταβιβάσεις σε Ο.Τ.Α. ανήλθαν σε 2,90 δις ευρώ, ενώ είχαν προϋπολογισθεί σε 2,66 δις ευρώ, με συνέπεια να υπερβούν τις αρχικές προβλέψεις κατά 243,27 εκατ. ευρώ.

Η επιχορήγηση στον Ηλεκτρονικό Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) για την κάλυψη παροχών κύριας σύνταξης ανήλθε σε 14,48 δις ευρώ, ενώ είχε προϋπολογισθεί σε 14,37 δις ευρώ, με συνέπεια να υπερβεί τις αρχικές προβλέψεις κατά 107 εκατ. ευρώ. Επίσης, η επιχορήγηση στον Ε.Φ.Κ.Α. για λοιπούς σκοπούς ανήλθε σε 374,89 εκατ. ευρώ, ενώ είχε προϋπολογισθεί σε 305,70 εκατ. ευρώ, με συνέπεια να υπερβεί τις αρχικές προβλέψεις κατά 69,19 εκατ. ευρώ.

Η επιχορήγηση στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. για την κάλυψη παροχών υγείας ανήλθε σε 750,21 εκατ. ευρώ, ενώ είχε προϋπολογισθεί σε 436 εκατ. ευρώ, με συνέπεια να υπερβεί τις αρχικές προβλέψεις κατά 314,21 εκατ. ευρώ.

Οι επιχορηγήσεις σε Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (Ο.Κ.Α.) για παροχές έκτακτου χαρακτήρα ανήλθαν σε 838,57 εκατ. ευρώ, ενώ δεν είχε προϋπολογισθεί αντίστοιχο ποσό, με συνέπεια να δημιουργηθεί ισόποση υπέρβαση.

Οι επιχορηγήσεις στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ) για λοιπούς σκοπούς ανήλθαν σε 1,1 δις ευρώ, ενώ είχαν προϋπολογισθεί σε 594,30 εκατ. ευρώ, με συνέπεια να υπερβούν τις αρχικές προβλέψεις κατά 507,02 εκατ. ευρώ.

Η επιχορήγηση σε λοιπά νομικά πρόσωπα για λοιπούς σκοπούς ανήλθε σε 1,16 δις ευρώ, ενώ είχε προϋπολογισθεί σε 30,04 εκατ. ευρώ, με συνέπεια να υπερβεί τις αρχικές προβλέψεις κατά 1,13 δις ευρώ.

Οι τόκοι δανείων μηχανισμού στήριξης ανήλθαν σε 1,41 δις ευρώ, ενώ είχαν προϋπολογισθεί σε 1,20 δις ευρώ, με συνέπεια να υπερβούν τις αρχικές προβλέψεις κατά 205,27 εκατ. ευρώ.

Επίσης διαπιστώθηκε ότι η επιχορήγηση στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. ανήλθε σε 750,21 εκατ. ευρώ, ενώ είχε προϋπολογισθεί σε 436 εκατ. ευρώ (απόκλιση 72%), ενώ σημαντική απόκλιση υπήρξε και κατά τα προηγούμενα οικονομικά έτη 2019, 2020 και 2021, όπου η σχετική επιχορήγηση ανήλθε σε 170,50 εκατ. ευρώ, 600,22 εκατ. ευρώ και 676,71 εκατ. ευρώ, έναντι αντίστοιχων προβλέψεων του Προϋπολογισμού ποσού 100 εκατ. ευρώ για τα έτη 2019 και 2020 (απόκλιση 70,5% και 500%, αντίστοιχα) και 300 εκατ. ευρώ για το έτος 2021 (απόκλιση 125%).

Οι αποζημιώσεις λόγω δικαστικών αποφάσεων ανήλθαν σε 246,71 εκατ. ευρώ, ενώ είχαν προϋπολογισθεί σε μόλις 2,07 εκατ. ευρώ (απόκλιση περίπου 11.807%), ενώ εξίσου σημαντική απόκλιση είχε παρατηρηθεί και κατά τα προηγούμενα οικονομικά έτη 2019, 2020 και 2021, όπου οι σχετικές αποζημιώσεις ανήλθαν σε 186,83 εκατ. ευρώ,

100,28 εκατ. ευρώ και 67,43 εκατ. ευρώ, έναντι αντίστοιχων προβλέψεων ποσού 0,114 εκατ. ευρώ, 2,96 εκατ. ευρώ και 3,27 εκατ. ευρώ.

Και ότι οι τόκοι από την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων ή συμβιβαστικών πράξεων ανήλθαν σε 86,27 εκατ. ευρώ, έναντι αντίστοιχης πρόβλεψης ποσού μόλις 350 χιλ. ευρώ. Αντίστοιχη απόκλιση (υποεκτίμηση) είχε παρατηρηθεί και κατά το προηγούμενο έτος 2021 κατά 39,50 εκατ. ευρώ, καθώς είχε προϋπολογισθεί μηδενικό ποσό.

Ο Προϋπολογισμός έτους 2021, ως προς το σκέλος των δαπανών, υλοποιήθηκε εντός των ορίων των πιστώσεων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά την ψήφιση των τεσσάρων (4) συμπληρωματικών προϋπολογισμών, συνολικού ύψους 4.750 εκατ. ευρώ. Ο πρώτος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (ΠΔΕ), ο δεύτερος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (τακτικός) και ο τέταρτος συμπληρωματικό προϋπολογισμός (ΠΔΕ) ψηφίστηκαν για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας του Covid-19. Ο τρίτος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (τακτικός) ψηφίστηκε λόγω της ανάγκης λήψης έκτακτων μέτρων για την αποτελεσματική προστασία και την ταχεία αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και την άμεση στήριξη των πληγέντων από τις πυρκαγιές του Ιουλίου/Αυγούστου 2021.

Σε αυτό το σημείο μπορούμε να πούμε ότι κρίνεται αναγκαία η βελτίωση των εσωτερικών διαδικασιών της Κεντρικής Διοίκησης ώστε οι προβλέψεις του Προϋπολογισμού να είναι ειλικρινείς και ακριβείς στο μέτρο του εφικτού, χωρίς να υποτιμούν τα πραγματικά στοιχεία στα οποία βασίζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

2.1 Δημόσιο Χρέος

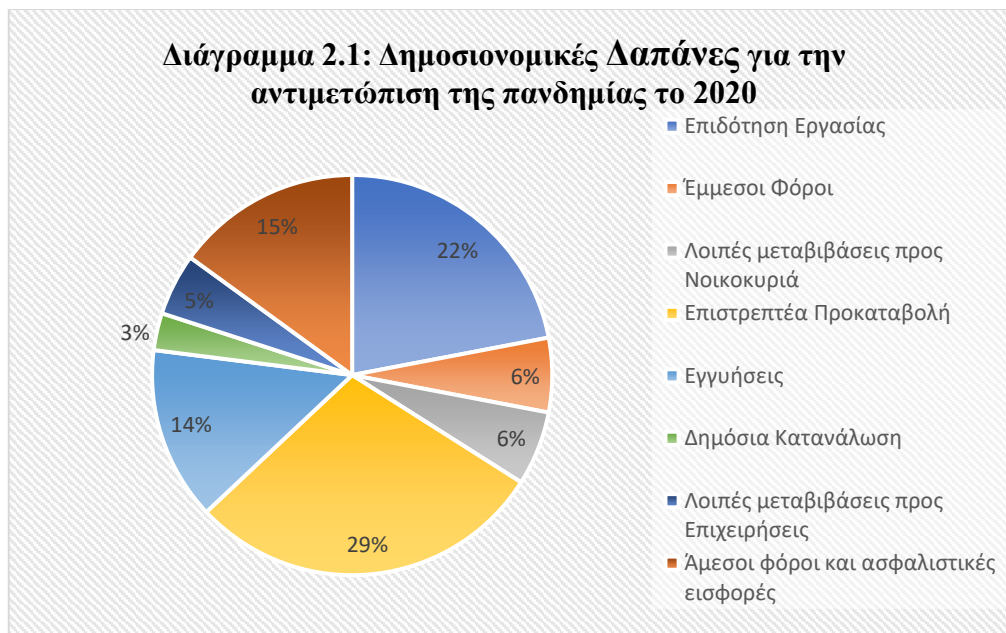
Δημόσιο χρέος σύμφωνα με τους Βαβούρας Ι., Βαβούρα Χ. (Οικονομική πολιτική) ορίζεται ως ο συνολικός δανεισμός του Δημοσίου σε μια δεδομένη στιγμή η οποία είναι συνήθως το τέλος κάθε έτους. Το δημόσιο χρέος προκύπτει από το χρέος της προηγούμενης περιόδου προσθέτοντας το έλλειμμα της τρέχουσας. Με άλλα λόγια μπορούμε να πούμε ότι Δημόσιο Χρέος είναι ο συσσωρευμένος δανεισμός παρελθόντων ετών. Το δημόσιο χρέος αποδίδεται ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Για το έτος 2020 η πανδημία COVID-19 αποτέλεσε τον μεγαλύτερο κίνδυνο τόσο στην υγεία όσο και στην οικονομία για όλο τον πλανήτη. Για την ελληνική οικονομία η πανδημία COVID-19 ανέκαμψε την ανάπτυξη της και κατέστησε αναγκαία τη λήψη έκτακτων δημοσιονομικών μέτρων για την στήριξη της οικονομίας με αποτέλεσμα την επιπλέον επιβάρυνση του δημόσιου χρέους.

Τα έκτακτα μέτρα στήριξης και η ύφεση έφεραν απότομη μεταστροφή του δημοσιονομικού αποτελέσματος της γενικής κυβέρνησης από πλεόνασμα το 2019 σε έλλειμμα το 2020.

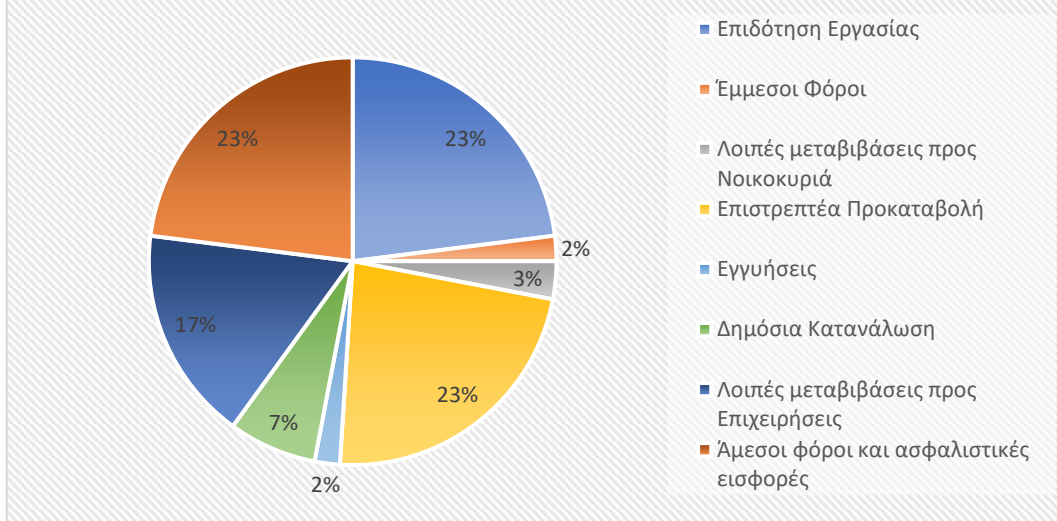
Τα έκτακτα δημοσιονομικά μέτρα τα οποία που λήφθηκαν για το έτος 2020 αφορούσαν κυρίως την αναστολή φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, η κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών εργαζομένων και ελεύθερων επαγγελματιών, η δημιουργία νέου μηχανισμού ενίσχυσης της απασχόλησης “ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ”, οι αποζημιώσεις ειδικού σκοπού, μέτρα ενίσχυσης μισθωτών και εκμισθωτών ακινήτων, η επιδότηση θέσεων εργασίας, η ενίσχυση των επιχειρήσεων μέσω της επιστρεπτέας προκαταβολής, η μείωση του ΦΠΑ σε στοχευμένα προϊόντα και υπηρεσίες, οι ρυθμίσεις οφειλών προς την εφορία κ.α.

Οι παραπάνω δημοσιονομικές παρεμβάσεις, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2.1, οι οποίες θεσμοθετήθηκαν για την στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων το 2020 ήταν ύψους 17,4 δισεκ. ευρώ (ή 10,5% του ΑΕΠ).

Το έτος 2021 παράλληλα με τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας, υιοθετήθηκαν παρεμβάσεις σχετικές με την συνέχιση της φορολογικής μεταρρύθμισης. Επιπλέον αποφασίστηκαν μέτρα στήριξης των πληγέντων από τις φυσικές καταστροφές και λήφθηκαν μέτρα για την στήριξη των νοικοκυριών λόγω της ενεργειακής κρίσης. Όπως το 2020 έτσι και για το έτος 2021 τα κυριότερα έκτακτα δημοσιονομικά μέτρα τα οποία συνεχίστηκαν (όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2.2) ήταν η εφαρμογή του μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ 6% σε συγκεκριμένα αγαθά, αλλά και η μείωση του συντελεστή ΦΠΑ στις μεταφορές, τον καφέ, τα μη αλκοολούχα ποτά, τα εισιτήρια κινηματογράφων και τα τουριστικά πακέτα, η αναστολή των συμβάσεων εργασίας των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που αναστάλη η λειτουργία τους με εντολή δημόσιας αρχής. Η αποζημίωση ειδικού σκοπού σε εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα, επιχειρήσεις, επιστήμονες, ελεύθερους επαγγελματίες κτλ., αλλά και η μείωση κατά 40% των ενοικίων στις επαγγελματικές μισθώσεις και τις μισθώσεις κύριας κατοικίας εργαζομένων σε πληττόμενες επιχειρήσεις και φοιτητών. Το σύνολο των μέτρων αυτών για το έτος 2021 ανήλθε σε 16,7 δισεκ. ευρώ (ή 9,4% του ΑΕΠ).

Διάγραμμα 2.2: Δημοσιονομικές Δαπάνες για την αντιμετώπιση της πανδημίας 2021

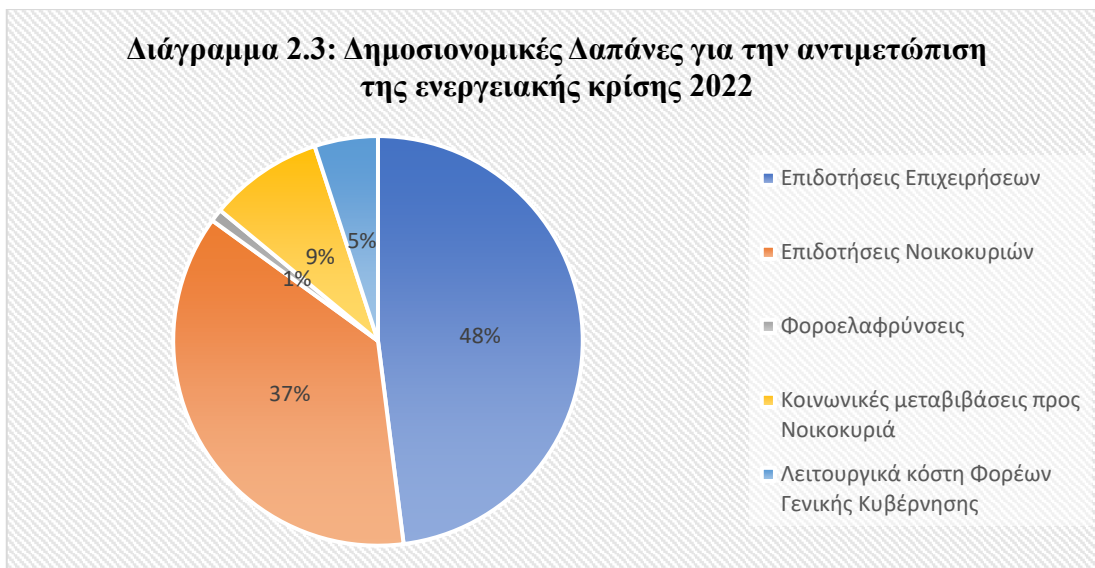
Αντίστοιχα για το έτος 2022, ο πόλεμος στην Ουκρανία αύξησε τις πιέσεις για την λήψη πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων ώστε να μπορούν να μετριαστούν οι επιπτώσεις της ενεργειακής κρίσης, αλλά και αύξηση του πληθωρισμού ώστε να ενισχυθούν τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να γίνει αναθεώρηση των δημοσιονομικών προβλέψεων στον προϋπολογισμό του 2022 και προβλέφθηκε μικρότερη μείωση του πρωτογενούς ελλείμματος από 1,4% του ΑΕΠ που ήταν αρχικά στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2022 σε 2,0% του ΑΕΠ.

Το ύψος των μέτρων που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής κρίσης ανήλθε σε 10,7 δισεκ. ευρώ.

Τα κυριότερα δημοσιονομικά μέτρα τα οποία λήφθηκαν αφορούσαν επιδοτήσεις της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, διάθεση προπληρωμένης κάρτας καυσίμων και ειδών σούπερ μάρκετ, αύξηση του επιδόματος θέρμανσης και στήριξη των χαμηλοσυνταξιούχων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων μέσω επιδοτήσεων.

Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2.3, το μεγαλύτερο ποσοστό των μέτρων αφορά την στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων μέσω επιδοτήσεων.

Διάγραμμα 2.3: Δημοσιονομικές Δαπάνες για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης 2022

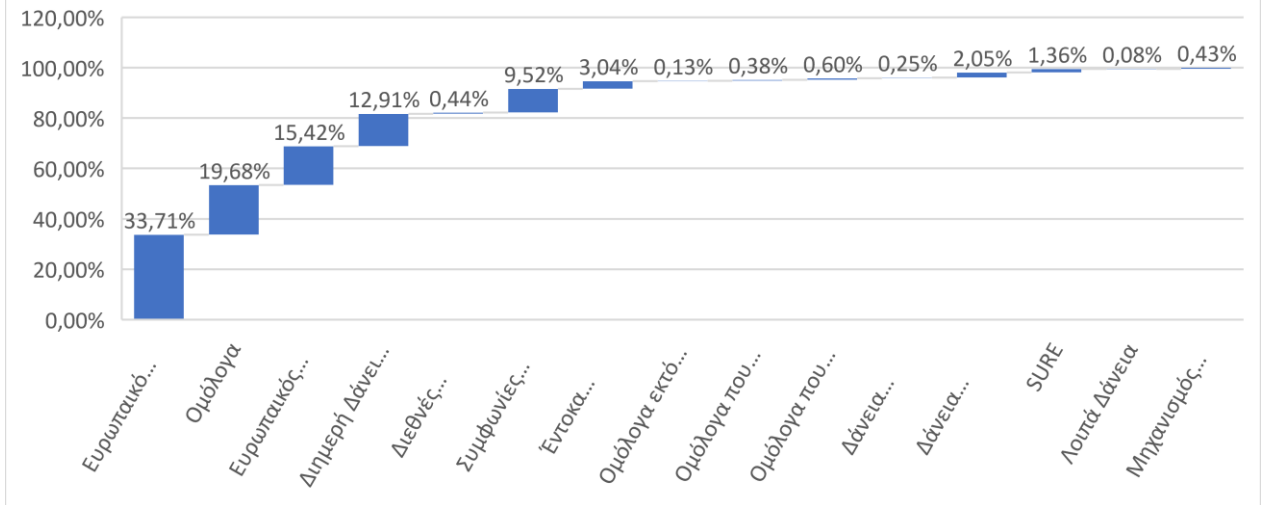
Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου καλύπτονται από εκδόσεις και επανεκδόσεις ομολόγων, από εκταμιεύσεις δανείων από το πρόγραμμα SURE και το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ε.Ε, καθώς και από την αύξηση του αποθέματος βραχυπρόθεσμων δανείων μέσω έντοκων γραμματίων τρίμηνης, εξάμηνης και ετήσιας διάρκειας (repos).

Στις 30.09.2021 το σύνολο των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Μηχανισμό Στήριξης ανήλθε σε 243.373,7 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα δάνεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαμορφώθηκαν σε 1.837,3 εκατ. ευρώ. Ενώ αντίστοιχα στις 30.09.2022 το σύνολο των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Μηχανισμό Στήριξης ανήλθε σε 238.877,1 εκατ. ευρώ, τα οποία, μετά την πλήρη εξόφληση του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου, συνίστανται αποκλειστικά σε ευρωπαϊκά δάνεια των κρατών - μελών της Ευρωζώνης.

Στις 30.09.2023 το σύνολο των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Μηχανισμό Στήριξης ανήλθε σε 233.818,1 εκατ. ευρώ, τα οποία μετά την πλήρη εξόφληση του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου συνίστανται αποκλειστικά σε ευρωπαϊκά δάνεια των κρατών μελών της Ευρωζώνης.

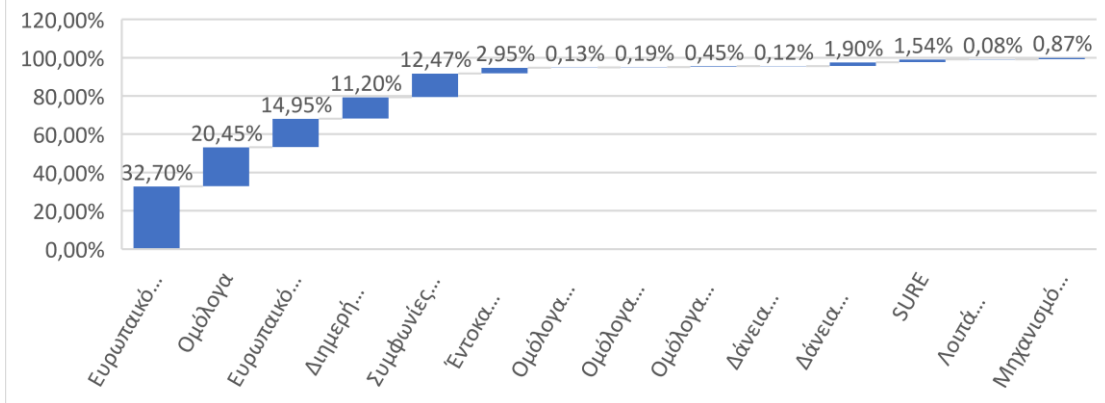
Στις 31.12.2021 η σύνθεση του Δημόσιου χρέους ανά δανειστή είναι αυτή που απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα 2.4. από όπου διαφαίνεται πως το 49% του Ελληνικού χρέους διακρατείται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και αυτό διασφαλίζει χαμηλά επιτόκια και μεγάλη περίοδο αποπληρωμής.

**Διάγραμμα: 2.4 Σύνθεση Δημοσίου Χρέους ανά Χρηματοδοτικό Μέσο
31.12.2021**

Ενώ στις 31.12.2022 η σύνθεση του Δημοσίου Χρέους ανά δανειστή εμφανίζει την κατανομή όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα 2.5. Όπως και το 2021, έτσι και το 2022 Το 48% του Ελληνικού χρέους διακρατείται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM & EFSF) και αυτό διασφαλίζει χαμηλά επιτόκια και μεγάλη περίοδο αποπληρωμής.

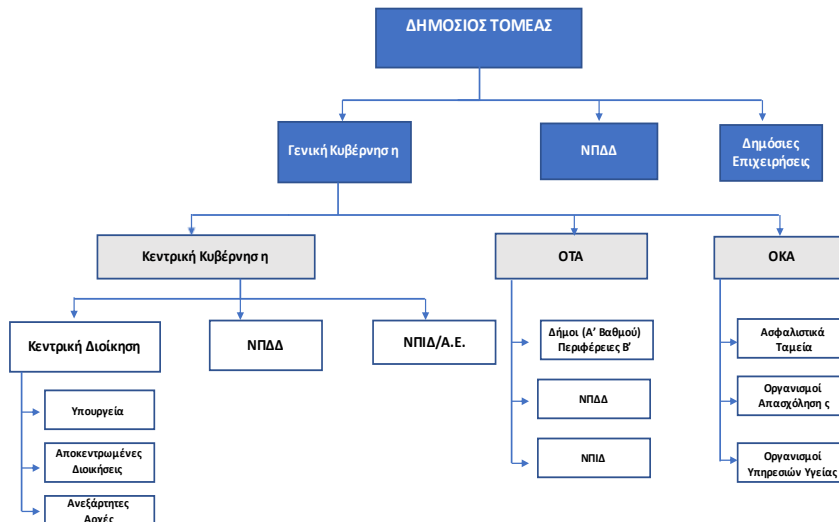
Διάγραμμα: 2.5. Σύνθεση Δημοσίου Χρέους ανά Χρηματοδοτικό μέσο 31.12.2022

2.2. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης

Σύμφωνα με τον Ν. 4270/2014, Άρθρο 14 η διάρθρωση του Δημόσιου τομέα είναι όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 2.6

Διάγραμμα: 2.6 Διάρθρωση Δημόσιου Τομέα

Σύμφωνα με την έκθεση του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, ως αποτέλεσμα των δημοσιονομικών μέτρων τα οποία λήφθηκαν αρχικά για το έτος 2020 και στη συνέχεια για τα έτη 2021, 2022 και 2023 ήταν να διαμορφωθεί το πρωτογενές έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης σε ποσοστό άνω του 7% του ΑΕΠ, σε σχέση με το πλεόνασμα ύψους 3,6% του ΑΕΠ που κατεγράφη το 2019, το οποίο σύμφωνα με τον πίνακα 4.1 για το έτος 2021 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 7%. Το δημόσιο χρέος το 2020 ξεπέρασε το 205% του ΑΕΠ (341 δισεκ. ευρώ) (Πίνακας 2.1). Το έτος 2021 αυξήθηκε στα 353 δισεκ. ευρώ (ή 194,5% του ΑΕΠ) και το 2022 εκτιμάται ότι θα αυξηθεί περαιτέρω και θα διαμορφωθεί στα 355 δισεκ. ευρώ (ή 168,9% του ΑΕΠ) (Πίνακας 2.2).

Πίνακας: 2.1. Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2020 – 2022 (σε εκατ. ευρώ)

Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2020 ΔΥΕ Οκτωβρίου 2021	2021 Εκτίμηση	2022 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (Προεδρία της Δημοκρατίας, Προεδρία της Κυβέρνησης, Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-21.219	-19.921	-10.170
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	-17.320	-17.313	-8.436
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	66	-152	60
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) εκτός νοσοκομείων	581	392	960
5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (2+3+4)	-16.674	-17.073	-7.416
% του ΑΕΠ	-10,1%	-9,6%	-4,0%
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	4.948	4.728	4.736
% του ΑΕΠ	3,0%	2,7%	2,5%
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	-11.726	-12.345	-2.680
% του ΑΕΠ	-7,1%	-7,0%	-1,4%
8. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας	-13.036	-12.882	-2.296
% του ΑΕΠ	-7,9%	-7,3%	-1,2%
9. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	341.086	350.000	355.000
% του ΑΕΠ	206,3%	197,1%	189,6%
ΑΕΠ	165.326	177.608	187.278

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2022, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Πίνακας: 2.2. Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2021 – 2023 (σε εκατ. ευρώ)

Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2021 ΔΥΕ Οκτωβρίου 2022	2022 Εκτίμηση	2023 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού (Προεδρία της Δημοκρατίας, Προεδρία της Κυβέρνησης, Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-17.384	-11.444	-7.806
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	-14.979	-9.952	-5.592
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	-159	-304	-148
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)	1.600	1.721	1.279
5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (2+3+4)	-13.537	-8.535	-4.461
% του ΑΕΠ	-7,5%	-4,1%	-2,0%
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	4.521	5.127	6.129
% του ΑΕΠ	2,5%	2,4%	2,7%
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	-9.017	-3.408	1.668
% του ΑΕΠ	-5,0%	-1,6%	0,7%
8. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	353.434	355.000	357.000
% του ΑΕΠ	194,5%	168,9%	159,3%
ΑΕΠ	181.675	210.170	224.134

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2023, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Για το 2023 αντίστοιχα, χωρίς να υπάρχουν ακόμα επίσημα στοιχεία, παρότι οι οικονομικές συνέπειες για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης συνεχίστηκαν, υπήρξε στήριξη των νοικοκυριών μέσω του “Market Pass” αλλά και το καλάθι του νοικοκυριού, και σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού,

εκτιμάται ότι το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης θα διαμορφωθεί σε Πλεόνασμα ύψους 2.555 εκατ. ευρώ (ή 1,1% του ΑΕΠ).

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 355.000 εκατ. ευρώ ή 168,9% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2022, έναντι 353.434 εκατ. ευρώ ή 194,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2021, παρουσιάζοντας μείωση κατά 25,6 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2021. Το 2023 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 357.000 εκατ. ευρώ (Πίνακας 2.3) ή 159,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Πίνακας: 2.3. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)

	2020	2021	2022*	2023**
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	374.006	388.337	392.300	395.030
B. Χρέος ΝΠ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	-13.780	-14.715	-16.100	-16.100
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	360.226	373.622	376.200	378.930
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-19.073	-20.188	-21.200	-21.930
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	341.153	353.434	355.000	357.000
(ως % του ΑΕΠ)	206,4%	194,5%	168,9%	159,3%
ΑΕΠ	165.326	181.675	210.170	224.134
* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις Πηγή: ΟΔΔΗΧ				

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2023, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 392.300 εκατ. ευρώ ή 186,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2022, έναντι 388.337 εκατ. ευρώ ή 213,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2021, παρουσιάζοντας μείωση κατά 27,1 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2021.

Το 2023 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 395.030 εκατ. ευρώ ή 176,2% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 10,5 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2022 (Πίνακας 2.4.).

Πίνακας: 2.4. Σύνοψη χρέους Κεντρικής Διοίκησης (σε εκατ. ευρώ)

	2020	2021	2022*	2023**
A. Ομόλογα	66.880	80.794	85.940	89.460
Ομόλογα στην αγορά εσωτερικού	65.169	79.035	84.090	87.610
Ομόλογα στις αγορές εξωτερικού	1.711	1.759	1.850	1.850
B. Βραχυπρόθεσμοι Τίτλοι	11.801	11.800	11.800	11.800
Έντοκα Γραμμάτια	11.801	11.800	11.800	11.800
Γ. Δάνεια	259.969	258.786	255.560	254.770
Δάνεια Τραπέζης Ελλάδος	1.438	967	497	0
Λοιπά Δάνεια Εσωτερικού	200	184	170	160
Ειδικά και Διακρατικά Δάνεια	7.953	7.979	7.643	7.263
Δάνεια Μηχανισμού Στήριξης	248.260	242.620	235.565	233.827
Λοιπά Δάνεια Εξωτερικού	2.118	7.036	11.685	13.520
Δ. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	35.356	36.957	39.000	39.000
Πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς (repos)	35.356	36.957	39.000	39.000
E. Σύνολο χρέους Κεντρικής Διοίκησης (A+B+Γ+Δ)	374.006	388.337	392.300	395.030
(ως % του ΑΕΠ)	226,2%	213,8%	186,7%	176,2%
ΑΕΠ	165.326	181.675	210.170	224.134

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2022, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Μετά την ολοκλήρωση εφαρμογής των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους το 2020, ο χρονικός ορίζοντας λήξεως του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στις 30/09/2020 εκτείνεται έως το 2070. Έτσι, ενώ το 2011 η μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια του χρέους ήταν 6,3 έτη, στις 30/09/2022 έχει σχεδόν τριπλασιαστεί και διαμορφώνεται στα 18,01 έτη σε αντίθεση με τις 30/09/2020 όπου η μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ήταν τα 19,9 έτη και στις 30/09/2021 όπου ήταν τα 18,93 έτη.

Στις 30/09/2020, ποσοστό 76,3% του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης είχε υπολειπόμενη φυσική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών, λόγω της επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης και της έκδοσης νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων. Στις 30/09/2021 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 74,90% και η αιτία ήταν η επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης, η έκδοση νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων και η έκδοση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων τίτλων.

Ενώ στις 30/09/2022, το ποσοστό αυτό του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης με υπολειπόμενη φυσική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών ήταν 73,5%, λόγω της επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης της έκδοσης νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων (PSI) και των πρόσφατων εκδόσεων μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων τίτλων.

2.3. Ληξιπρόθεσμες οφειλές Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους

Η εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, η αποφυγή δημιουργίας νέων αλλά και η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων ώστε να αντιμετωπιστούν τα αίτια δημιουργίας τους, αποτελεί στόχο για την καλή λειτουργία των προϋπολογισμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, το έτος 2019 συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, Συντονιστική Επιτροπή με σκοπό να παρακολουθεί την διαχείριση και την εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών της Γενικής Κυβέρνησης. Το σχέδιο δράσης της Συντονιστικής Επιτροπής το οποίο υιοθετήθηκε τον Οκτώβριο του 2019 περιλαμβάνει οριζόντιες και τομεακές δράσεις αλλά και ποσοτικοποιημένους στόχους ανά υποτομέα ή Φορέα Γενικής Κυβέρνησης. Το σχέδιο προέβλεπε την εκκαθάριση και αποπληρωμή των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης έως το τέλος του 2021 καθώς και την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και την επιστροφή φόρων μέχρι το τέλος του 2020.

Η πανδημία και κυρίως τα περιοριστικά μέτρα (απαγόρευση κυκλοφορίας) που επιβλήθηκαν, δημιούργησαν καθυστερήσεις στους φορείς στην προσπάθεια αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών της Γενικής Κυβέρνησης. Τον Απρίλιο του 2021 καταρτίστηκε νέο σχέδιο λαμβάνοντας υπόψη τις διακυμάνσεις της εποχής που υπάρχουν σε συγκεκριμένους φορείς και προβλέφθηκε ένα ελάχιστο σταθερό ποσό ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων. Για αυτό τον σκοπό, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσιονομικής Πολιτικής συστάθηκε ομάδα εργασίας, χωρίς όμως να παρεκκλίνουν από τον στόχο της εκκαθάρισης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με σκοπό την αναμόρφωση, επικαιροποίηση και απλούστευση των νόμων που διέπουν την δημοσιονομική διαχείριση της Κεντρικής Διοίκησης, οι κυριότερες προτάσεις αφορούσαν την καταβολή έως και του ενός τετάρτου της ετήσιας προβλεπόμενης επιχορήγησης στην έναρξη κάθε οικονομικού έτους και έως 20 Ιανουαρίου από φορείς της Κεντρικής Διοίκησης ώστε να διασφαλιστεί η ταμειακή

ρευστότητα των Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Επίσης, ο καθορισμός των δόσεων για την καταβολή της ετήσιας επιχορήγησης των νοσοκομείων από το Υπουργείο Υγείας.

Παρά τις καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων οφειλών που υπήρχαν εξαιτίας της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης. Το έτος 2022 υιοθετήθηκαν οι προτάσεις της ομάδας εργασίας.

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των ΟΚΑ προς τρίτους τον μήνα Σεπτέμβριο του 2023 ανήλθαν στο ποσό των 545 εκατ. ευρώ σε αντίθεση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022, όπου το ύψος τους ανήλθε στο ποσό των 432 εκατ. ευρώ και αυτό λόγω της επιτάχυνσης εκκαθάρισης των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Το αντίστοιχο διάστημα του έτους 2020, το ύψος των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων ήταν 410 εκατ. ευρώ, μειωμένες δηλαδή κατά 135 εκατ. ευρώ παρόλο που το μεγαλύτερο τμήμα των υποχρεώσεων προερχόταν από παλαιότερες οφειλές του κλάδου υγείας του τέως ΟΚΑ που εντάχθηκαν στον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ). Όμως με την ηλεκτρονική πλατφόρμα που λειτουργεί στον ΕΟΠΥΥ, επιταχύνθηκε η διαδικασία αποπληρωμής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς παρόχους και ασφαλισμένους από οφειλές τους σε από παλαιότερα ταμεία όπως ΤΑΥΤΕΚΩ, ΟΠΑΔ, οι οποίες είχαν δημιουργηθεί πριν την ένταξη τους στον ΕΟΠΥΥ, δηλαδή το 2012.

Εξαιτίας της πανδημίας, οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των νοσοκομείων εμφανίζονται σημαντικά αυξημένες, για τον μήνα Σεπτέμβριο 2023 υπολογίζονται στο ποσό των 1.374 εκατ. ευρώ, σε αντίθεση με τον Σεπτέμβριο του 2022 όπου το ποσό αυτό ανερχόταν σε 1.255 εκατ. ευρώ.

Η εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 2.5) όπως διαφαίνεται, το μεγαλύτερο ποσοστό ληξιπρόθεσμων οφειλών για όλα τα έτη προέρχεται από τα Νοσοκομεία και αυτό οφείλεται στην στήριξη τους λόγω της πανδημίας.

Πίνακας: 2.5. Εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)

Φορέας/Υποτομέας Γενικής Κυβέρνησης	Σεπτ. 2021	Δεκ. 2021	Σεπτ. 2022	Δεκ. 2022	Σεπτ. 2023
Κράτος	70	38	84	59	100
Όργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	109	82	130	93	150
Όργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)	483	431	432	505	545
Νοσοκομεία	962	606	1.255	907	1.374
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	174	145	173	148	207
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γεν. Κυβέρνησης	1.799	1.302	2.074	1.712	2.376

Πηγή: Εισηγητική έκθεση κρατικού Προϋπολογισμού 2024, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ – ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΧΩΡΩΝ ΝΟΤΙΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Παρά τις πολλές προκλήσεις, η ελληνική οικονομία, έχει αποδειχθεί ανθεκτική. Στο πλαίσιο αυτό του απαιτητικού διεθνούς περιβάλλοντος, η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε με σταθερούς ρυθμούς το 2022 αλλά η οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να μετριαστεί το 2023 και το 2024 αντανακλώντας τις αυστηρότερες συνθήκες νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Το πραγματικό ΑΕΠ το 2022 αυξήθηκε κατά 5,9%, κυρίως λόγω της κατανάλωσης και της ισχυρής τουριστικής περιόδου. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022, η ιδιωτική κατανάλωση αυξανόταν με έντονο ρυθμό, λόγω της δυναμικής ανάκαμψης μετά την πανδημία, καθώς τα νοικοκυριά αξιοποιούσαν τα συσσωρευμένα αποθέματά τους και υποστηρίχθηκε από μια σταθερή ανάκαμψη της απασχόλησης, ενώ το δεύτερο εξάμηνο έχασε τη δυναμική της, εν μέσω της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης και την ραγδαία αύξηση του πληθωρισμού. Η εγχώρια ζήτηση υποστηρίχθηκε από τα μέτρα που έλαβε η Ελλάδα για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης. Ο βασικός πληθωρισμός προβλέπεται να υποχωρήσει στο 4,2% κατά μέσο όρο το 2023 λόγω της πτώσης των τιμών της ενέργειας. Ωστόσο, η καθυστερημένη μετακύλιση του ενεργειακού κόστους σε άλλα αγαθά, κυρίως σε τρόφιμα και υπηρεσίες, αναμένεται να συνεπάγεται έναν πιο επίμονο πληθωρισμό.

Το δημοσιονομικό ισοζύγιο βελτιώθηκε σημαντικά το 2022 και το πρωτογενές ισοζύγιο αναμένεται να είναι πλεονασματικό τα επόμενα χρόνια. Παρά τη μεγάλη δημοσιονομική στήριξη που παρέχεται σε νοικοκυριά και σε επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ενεργειακής κρίσης, το πρωτογενές ισοζύγιο έφθασε σε πλεόνασμα 0,1% του ΑΕΠ το 2022 χάρη την καλύτερη, από την αναμενόμενη απόδοση των φορολογικών εσόδων ιδίως από τον φόρο προστιθέμενης αξίας. Αναμένεται το ονομαστικό έλλειμμα να μειωθεί περαιτέρω στο 1,3% του ΑΕΠ το 2023, υποδηλώνοντας πρωτογενές πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ. Αυτό οφείλεται στη σταδιακή κατάργηση των υπολοίπων μέτρων στήριξης για τον COVID-19 και στη σημαντική μείωση του κόστους των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης.

Ο καθαρός δανεισμός προς μη χρηματοπιστωτικές επιταχύνθηκε το 2022, σημειώνοντας μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 8,3% σε σύγκριση με ένα χρόνο νωρίτερα όπου ήταν 5,7%.

Οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν ιδιαίτερα υψηλοί από τα μέσα του 2022, κυρίως λόγω

των δανείων σε μεγάλες εταιρίες και αυτή η τάση συνεχίστηκε τους δύο πρώτου μήνες του 2023. Ο καθαρός δανεισμός προς τα νοικοκυριά συνέχισε να μειώνεται το 2022 και δεν αναμένεται να γίνει θετικός το 2023.

Το μέσο σταθμικό κόστος του τραπεζικού δανεισμού έχει αυξηθεί σημαντικά, φθάνοντας τον Φεβρουάριο του 2023 το 5,4% για τις επιχειρήσεις, το 7% για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τους μεμονωμένους επιχειρηματίες και το 5,7% για τα δάνεια των νοικοκυριών, εκ των οποίων το 3,8% για τα στεγαστικά δάνεια. Τα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε μικρότερο βαθμό βέβαια, της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, αντιπροσωπεύουν μεγάλο μέρος των νέων δανείων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Συνολικά, το 1,9% του συνόλου των νέων τραπεζικών δανείων το 2022 σε μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους, που αντιστοιχούν σε 4,2 δισεκ.ευρώ, πραγματοποιήθηκαν μέσω προγραμμάτων που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων του ομίλου και της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας. Το 78% των δανείων αυτών χορηγήθηκε στο πλαίσιο του πανευρωπαϊκού Ταμείου Εγγυήσεων, ενώ, 2,9 δισεκ.ευρώ αφορούσαν νέα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, πολύ μικρές και μεμονωμένους επιχειρηματίες που αντιστοιχεί στο 58% του νέου τραπεζικού δανεισμού.

Το ταμειακό απόθεμα της Ελλάδας παραμένει μεγάλο και οι κίνδυνοι για την κρατική χρηματοδότηση είναι χαμηλοί βραχυπρόθεσμα. Συγκεκριμένα το ταμειακό απόθεμα της Γενικής κυβέρνησης έφτασε στα τέλη Μαρτίου το 2023 τα 35 δισεκ. ευρώ. Ο οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους σχεδιάζει να διατηρήσει υψηλό το επίπεδο του ταμειακού υπολοίπου εφόσον η πιστοληπτική της ικανότητα παραμένει κάτω από την επενδυτική βαθμίδα.

Το δημόσιο χρέος παραμένει υψηλό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Νότιας Ευρώπης (όπως απεικονίζεται στον πίνακα 3.2), αλλά αναμένεται να μειωθεί βραχυπρόθεσμα και να παραμείνει σε πτωτική πορεία μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Ο «Δείκτης Χρέους/ΑΕΠ» βελτιώθηκε σημαντικά κατά το έτος 2022, καθώς ανήλθε σε ποσοστό 193,73% έναντι 214,03% το έτος 2021 του ΑΕΠ. Το αποτέλεσμα αυτό υπερβαίνει τη σχετική πρόβλεψη του Προϋπολογισμού, καθώς τα μεγέθη του δημοσίου χρέους και του ΑΕΠ που είχαν προβλεφθεί για το 2022 θα οδηγούσαν σε 208,89%.

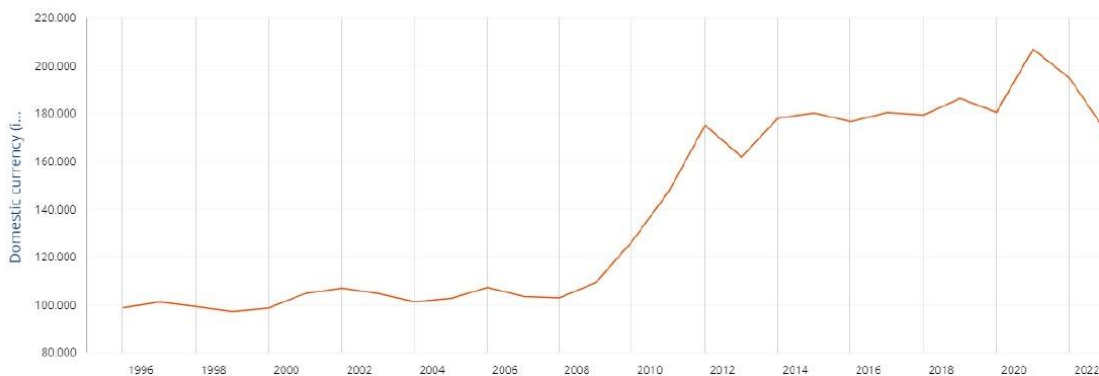
Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε απότομα από 194,6% του ΑΕΠ στο τέλος του 2021 σε 171,3% στο τέλος του 2022. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ συνέβαλε σε αυτό και το πρωτογενές πλεόνασμα. Το δημόσιο χρέος προβλέπεται να μειωθεί περαιτέρω στο 160,2% το 2023 και 154,4% το

2024 λόγω της περαιτέρω βελτίωσης των δημοσιονομικών ισοζυγίων, της οικονομικής ανάπτυξης και του ακόμη υψηλού πληθωρισμού.

Το ονομαστικό έλλειμμα της Ελλάδας αποδείχθηκε σημαντικά χαμηλότερα από το αναμενόμενο, έφθασε το 2,3% του ΑΕΠ το 2022 που αντιστοιχεί σε πλεόνασμα 0,1%. Το αποτέλεσμα είναι πολύ καλύτερο από το αναμενόμενο γεγονός που οφείλεται κυρίως στα φορολογικά έσοδα κυρίως από τον φόρο προστιθέμενης αξίας και τους άμεσους φόρους.

Η Ελλάδα διατηρεί τη ικανότητα να εξυπηρετήσει το χρέος της. Καθώς οι χρηματοδοτικές της ανάγκες τα επόμενα χρόνια είναι χαμηλές. Τον Δεκέμβριου του 2022, προπλήρωσε 2,6 δισεκ. ευρώ της GLF η οποία έληγε το 2023, αυτή η κίνηση συμβάλει στις χαμηλές χρηματοδοτικές της ανάγκες αφού το 2023 η Ελλάδα έχει περίπου 7 δισεκ. Ευρώ μακροπρόθεσμο χρέος προς απόσβεση, ενώ μέχρι τον Απρίλιο του 2023, έχουν ήδη εκτελεστεί οι περισσότερες από τις πληρωμές που όφειλε. Το 2024-2025 η απόσβεση του χρέους παραμένει χαμηλή, περίπου 9 δισεκ.ευρώ κάθε χρόνο. Αυτό περιλαμβάνει την προγραμματισμένη αποπληρωμή 2,6 δισεκ.ευρώ του GLF, αλλά 1,7 δισεκ.ευρώ για το EFSF και το 2025 επίσης 1 δισεκ.ευρώ απόσβεση των δανείων που παρέχονται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μέσου για την προσωρινή στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Διάγραμμα: 3.1 Εξέλιξη χρέους Ελλάδας σε ποσοστό του ΑΕΠ

Source: EU 28 central banks (B52)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Σχετικά με τις υπόλοιπες χώρες της Νότιας Ευρώπης, όπως η Μάλτα, το χρέος της οποίας, σύμφωνα με τον πίνακα 3.2, βρίσκεται στην 8^η θέση, έχει ανακάμψει γρήγορα μετά την πανδημία covid – 19 και η οικονομία της

φαίνεται ανθεκτική. Το 2021 η οικονομία της αναπτύχθηκε κατά 10,3% εξαιτίας του βελτιωμένου επιχειρηματικού και καταναλωτικού κλίματος, τις επενδύσεις και το άνοιγμα της στον τουρισμό. Το 2022 το ΑΕΠ της αυξήθηκε κατά 6,9% λόγω της αύξησης των επενδύσεων, των καταναλωτικών δαπανών και της δημόσιας κατανάλωσης. Λόγω της χαμηλής έκθεσης της τόσο με την Ρωσία όσο και με την Ουκρανία, δεν επηρεάστηκε άμεσα από τις διαταραχές που προκλήθηκαν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Έτσι, ο πληθωρισμός της περιορίστηκε από την άμεση κρατική παρέμβαση. Συγκεκριμένα, το 2022 έφτασε 6,1% λιγότερο από ότι στα περισσότερα κράτη - μέλη. Το δημόσιο έλλειμμα της παραμένει ένα από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ποσοστό 5,8% του ΑΕΠ για το 2022. Ο κύριος λόγος για το υψηλό έλλειμμα είναι η αύξηση των δημοσίων δαπανών για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας.

Παρά την έντονη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ και την σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης της πανδημίας, το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί στο 5,7% του ΑΕΠ το 2022 και να φτάσει το 5,1% το 2023. Ο λόγος του δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 53,4% του ΑΕΠ το 2023, ενώ το 2022 ήταν 52,30% του ΑΕΠ. Το δημόσιο χρέος προς το ΑΕΠ στη Μάλτα ήταν κατά μέσο όρο 57,70% του ΑΕΠ από το 1995 έως το 2022, φθάνοντας στο ιστορικό υψηλό του 71,30% του ΑΕΠ και ρεκόρ το 200 χαμηλό 34,20% του ΑΕΠ το 1995. Διατηρεί την ικανότητα αποπληρωμής του χρέους της, οι βραχυχρόνιοι και οι μακροχρόνιοι κίνδυνοι είναι χαμηλοί.

Το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης επηρεάστηκε από τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής που θεσπίστηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας. Το 2022, τα μέτρα μείωσης των εσόδων περιλάμβαναν περικοπές στους έμμεσους φόρους κατανάλωσης ενέργειας, ενώ τα μέτρα αύξησης των δαπανών περιλάμβαναν επιδοτήσεις στην παραγωγή ενέργειας για την αντιστάθμιση της αύξησης των τιμών της εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας και των εκπομπών άνθρακα. Το καθαρό δημοσιονομικό κόστος αυτών των μέτρων ανήλθε στο 2,5 % του ΑΕΠ το 2022. Το ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης επηρεάστηκε επίσης από το δημοσιονομικό κόστος της προσωρινής προστασίας των εκτοπισμένων ατόμων από την Ουκρανία, το οποίο εκτιμάται σε 0,1 % του ΑΕΠ το 2022. Ταυτόχρονα, το εκτιμώμενο κόστος των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης λόγω COVID-19 μειώθηκε σε 0,8 % του ΑΕΠ το 2022, από 3,2 % το 2021. Το ισοζύγιο της κυβέρνησης το 2023 αναμένεται να εξακολουθήσει να επηρεάζεται από τα δημοσιονομικά μέτρα που θεσπίστηκαν για τον

μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας. Πρόκειται για μέτρα που παρατάθηκαν από το 2022 και συγκεκριμένα για περικοπές στους έμμεσους φόρους κατανάλωσης ενέργειας και επιδοτήσεις στην παραγωγή ενέργειας για την αντιστάθμιση της αύξησης των τιμών της εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας και των εκπομπών άνθρακα.

Στον αντίποδα, η οικονομία της Ιταλίας, η οποία παρότι ανέκαμψε πληρέστερα από τις πολλαπλές κρίσεις των τελευταίων ετών, από ότι πολλές άλλες μεγάλες χώρες της ζώνης του Ευρώ, το επίπεδο του ΑΕΠ της συνεχίζει να παραμένει 3% σε σχέση με τα επίπεδα πριν την κρίση. Παρά το ότι υπήρξαν κάποιες βελτιώσεις, συνεχίζει να αντιμετωπίζει μακροοικονομικές ανισορροπίες οι οποίες σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος και την αδύναμη αύξηση της παραγωγικότητας.

Η οικονομική παραγωγή της Ιταλίας ανέκαμψε πλήρως μετά την πανδημία και στη συνέχεια η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε. Η αύξηση του ΑΕΠ το 2022 ήταν 3,7% από 7,0% το 2021. Μετά την οριακή συρρίκνωση του το τελευταίο τρίμηνο του 2022 και την ταχεία ανάκαμψη του το πρώτο τρίμηνο του 2023, το ΑΕΠ προβλέπεται να επιστρέψει σε πιο σταδιακό ρυθμό ανάπτυξης το υπόλοιπο του έτους, υποστηριζόμενο από τις δημόσιες δαπάνες και τις ακόμη ισχυρές επενδύσεις σε υποδομές και εξοπλισμό.

Διάφορα μέτρα προκάλεσαν αύξηση του ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης τα τελευταία χρόνια, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την στήριξη της οικονομίας ως απάντηση στην πανδημία COVID-19 και την αύξηση των τιμών ενέργειας, έτσι το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης έφτασε το 8% του ΑΕΠ το 2022.

Το δημόσιο χρέος της Ιταλίας χαρακτηρίζεται από εναπομένουσα διάρκεια περίπου 7 ετών στο τέλος του 2022, η οποία είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο των οχτώ 8 ετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ιταλικό δημόσιο χρέος συνέχισε να μειώνεται το 2022, αλλά παραμένει σε υψηλό επίπεδο. Η Ιταλία αντιμετωπίζει υψηλούς κινδύνους δημοσιονομικής βιωσιμότητας, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους κινδύνους.

Τα τελευταία χρόνια, τα κρατικά ελλείμματα επηρεάστηκαν από ορισμένα μέτρα πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της υψηλότερης από την αναμενόμενη απορρόφηση φορολογικών εκπτώσεων για τη στήριξη της ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια κατοικιών, καθώς και μια αλλαγή στη στατιστική τους καταγραφή που μετατόπισε τον αντίκτυπο του ελλείμματος από τα μελλοντικά έτη κυρίως στο 2021-22. Ο δείκτης δημόσιου χρέους της Ιταλίας έφτασε στο αποκορύφωμά του το 2020, στο 154,9% του ΑΕΠ, και άρχισε να μειώνεται στη συνέχεια, φτάνοντας το 144,4% του ΑΕΠ το 2022. Η μείωση αυτή προήλθε κυρίως από την σταδιακή κατάργηση των δημοσιονομικών μέτρων για την

αντιμετώπιση της πανδημίας. Η ευνοϊκή οικονομική ανάπτυξη και η βελτίωση των πρωτογενών ισοζυγίων, λόγω της απόσυρσης των μέτρων στήριξης, αναμένεται να μειώσουν το χρέος. Ως αποτέλεσμα, ο δείκτης δημόσιου χρέους της Ιταλίας προβλέπεται να φθάσει στο 140,3% του ΑΕΠ έως το 2024, το οποίο εξακολουθεί να είναι πάνω από το ήδη υψηλό επίπεδο πριν από την πανδημία.

Το ύψος των δανείων με δημόσια εγγύηση έφτασε τον Δεκέμβριο του 2022 το 15,4% του ΑΕΠ, ποσό το οποίο ενδέχεται να αυξηθεί ακόμη περισσότερο ενόψει των νέων συστημάτων ρευστότητας για ενεργοβόρες βιομηχανίες.

Η Ισπανία έλαβε οικονομική βοήθεια για την ανακεφαλαιοποίηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τον Ιούλιο του 2012 και αποχώρησε επιτυχώς τον Ιανουάριο του 2014. Το πρόγραμμα οικονομικής βοήθειας συμφωνήθηκε από το Eurogroup για διάρκεια 18 μηνών και χρηματοδοτήθηκε από Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM) έως 100 δις. ευρώ. Τελικά χρησιμοποίησε 41,0 δις. ευρώ για την ανακεφαλαιοποίηση και περίπου 2,2 δις ευρώ για την κεφαλαιοποίηση της ισπανικής εταιρίας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων.

Η ισπανική οικονομία, συνεχίστηκε να βελτιώνεται το 2022 παρά την υιοθέτηση μέτρων ενεργειακής στήριξης, αλλά ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ παραμένει αυξημένος με το δημόσιο χρέος να ανέρχεται στο 118% του ΑΕΠ μέχρι το τέλος του 2021. Το δεύτερο τρίμηνο του 2023, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 112%, δηλαδή 13 μονάδες περισσότερο από το επίπεδο πριν από την πανδημία, έως και 1,56 τρισεκατομμύρια ευρώ, γεγονός που τοποθετεί την Ισπανία ως μία από τις χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα χρέους, μόνο πίσω από την Ελλάδα και την Ιταλία. Οι αυξανόμενες πληρωμές τόκων είναι αυτές που βαρύνουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης ενώ βρίσκεται σε πτωτική πορεία, παραμένει υψηλά. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε στο 4,8% του ΑΕΠ για το 2022 των υψηλών φορολογικών εσόδων και της σταδιακής κατάργησης των μέτρων κατά της πανδημίας COVID-19 και αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω φτάνοντας το 4,1% το 2023. Η Ισπανία, διατηρεί την ικανότητα να εξυπηρετήσει το χρέος της. Το δημόσιο χρέος της που ξεπερνά το 100% του ΑΕΠ αποτελεί μεσοπρόθεσμο κίνδυνο για την Ισπανική οικονομία. Η επιβάρυνση του Ισπανικού δημόσιου χρέους θα μπορούσε να εξισορροπηθεί από μέτριες αυξήσεις στα φορολογικά έσοδα. Ως προς την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους, η Ισπανία αντιμετωπίζει χαμηλούς κινδύνους βραχυπρόθεσμο, αλλά οι μεσοπρόθεσμοι κίνδυνοι δημοσιονομικής βιωσιμότητας εμφανίζονται υψηλοί.

Η οικονομική δραστηριότητα της αναμένεται να συνεχίσει να επεκτείνεται, η δημοσιονομική της κατάσταση θα βελτιωθεί και η χρηματοοικονομική της κατάσταση θα παραμείνει ανθεκτική μέσω αυστηρότερης νομισματικής πολιτικής και ακόμα υψηλού πληθωρισμού. Ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ το 2022 διαμορφώθηκε στο 111,6% του ΑΕΠ και μειώνεται σταδιακά και αναμένεται να φτάσει περίπου στο 110,6% του ΑΕΠ το 2023 και στο 109,1 το 2024..

Το 2022 η Ισπανία πραγματοποίησε προγραμματισμένη αποπληρωμή του δανείου ESM και οι πληρωμές θα συνεχιστούν έως το 2027.

Από τα μέσα του 2011 έως τα μέσα του 2014 η Πορτογαλία εφάρμοσε πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνή Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Το συνολικό οικονομικό πακέτο συμφωνήθηκε στα 78 δισεκ. ευρώ. Τον Ιούνιο 2014, η Πορτογαλία ολοκλήρωσε με επιτυχία το πρόγραμμα.

Η οικονομική ανάπτυξη της Πορτογαλίας αυξήθηκε από 5,5% το 2021 σε 6,7% το 2022, βοηθούμενη από την ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού. Η ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης και των υπηρεσιών, ιδιαίτερα του τουρισμού, διατήρησε τη συνολική αύξηση του ΑΕΠ σε υγιή ρυθμό, ενώ η αύξηση των επενδύσεων αποδυναμώθηκε από 8,7% το 2021 σε 3,0% το 2022, καθώς το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε σημαντικά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Από το 2022, το πραγματικό ΑΕΠ είχε κινηθεί κατά 3,2% πάνω από τα προ-πανδημικά επίπεδα του 2019, αλλά ήταν περίπου 3% κάτω από την τροχιά που προβλεπόταν πριν από το ξέσπασμα του COVID-19 στις αρχές του 2020.

Το δημόσιο έλλειμμα της Πορτογαλίας βελτιώθηκε σημαντικά το 2022, ξεπερνώντας τα σχέδια της Κυβέρνησης, έφτασε το 0,4% του ΑΕΠ το 2022, σε σύγκριση με το 2,9% του ΑΕΠ το 2021, και πολύ κάτω από το 1,9% του ΑΕΠ που προβλέπεται στον κρατικό προϋπολογισμό της Πορτογαλίας για το 2023. Μετά από έλλειμμα 2,9% του ΑΕΠ το 2021, η Πορτογαλία κατέγραψε έλλειμμα 0,4% του ΑΕΠ το 2022. Τα κρατικά έσοδα επωφελήθηκαν από την ισχυρή οικονομική ανάκαμψη, την ανθεκτική αγοράς εργασίας και τον υψηλό πληθωρισμό ενώ η σταδιακή κατάργηση των μέτρων κατά του COVID-19 συνέβαλαν στον περιορισμό των δαπανών. Το δημόσιο έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί στο 0,1% του ΑΕΠ το 2023.

Η Πορτογαλία υιοθέτησε το 2022 μέτρα για να μετριάσει τον αντίκτυπο του πληθωρισμού των τιμών της ενέργειας τόσο στα νοικοκυριά, όσο και στις επιχειρήσεις. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν το εφάπαξ ποσό σε πληρωμές σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος που εκταμιεύθηκαν σε τρεις δόσεις το 2022, επεκτάθηκαν σε τριμηνιαίες εφάπαξ πληρωμές το 2023, εφάπαξ πληρωμή σε ενήλικες και παιδιά, και ένα εξαιρετικό

συμπλήρωμα και για τους συνταξιούχους πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2022. Με στόχο τη μείωση των τιμολογίων του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, που βαρύνουν όλους τους καταναλωτές, η Πορτογαλία διέθεσε συνολικά 650 εκατομμύρια ευρώ (0,3% του ΑΕΠ) στο εθνικό σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας το 2022. Τα σχετικά μέτρα φορολογικής πολιτικής συνίστανται κυρίως στη μείωση του φόρου στα καύσιμα, στην αναστολή της αύξησης του φόρου άνθρακα και στη μείωση του ΦΠΑ για την ηλεκτρική ενέργεια.

Στις αρχές του 2023, η Κυβέρνηση της Πορτογαλίας ανακοίνωσε πρόσθετα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής με στόχο να μετριάσει τις επιπτώσεις του πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών.

Παρά τις διάφορες προκλήσεις, η οικονομική, δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση της είναι γενικά σταθερή, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ συρρικνώθηκε το 2022 στο 113,9% από 125,4% το 2021 φθάνοντας τα επίπεδα του 2011, και προβλέπεται ότι θα συνεχίσει σε πτωτική πορεία και το 2023 και το 2024, επωφελούμενος από την ευνοϊκή επίδραση του παρονομαστή λόγω του υψηλού πληθωρισμού.

Διατηρεί την ικανότητα εξυπηρέτησης του χρέους της. Τα δάνεια οικονομικής βοήθειας αποπληρώθηκαν πλήρως στο ΔΝΤ έως τον Δεκέμβριο του 2018. Το ανεξόφλητο χρέος προς το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) και το EFSM ανέρχονται σε 25,3 δισεκατομμύρια ευρώ και 23,8 δισεκατομμύρια ευρώ, αντίστοιχα. Η λήξη του EFSM ύψους 1,5 δισεκατομμυρίων ευρώ έχει προγραμματιστεί για το τέλος του 2023, με την επόμενη αποπληρωμή δανείου του EFSF ύψους 1,5 δισεκατομμυρίων ευρώ να προγραμματίζεται το 2025.

Η Κυπριακή οικονομία, μετά την ισχυρή ανάκαμψη το 2021 λόγω της κρίσης του COVID – 19, το 2022 η οικονομική της δραστηριότητα παρέμεινε ισχυρή παρά το δυσμενές εξωτερικό περιβάλλον, με την έναρξη της Ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Αυτό οφειλόταν στην μεγαλύτερη από την αναμενόμενη δραστηριότητα στον τουριστικό κλάδο αλλά και στις καλές επιδόσεις σε άλλους τομείς υπηρεσιών. Ταυτόχρονα διασφαλίστηκε η δημοσιονομική βιωσιμότητα με δημοσιονομικό πλεόνασμα το 2022 της τάξης του 2,1% του ΑΕΠ (570 εκατ. Ευρώ) έναντι ελλείμματος 2,0% (482 εκατ. Ευρώ) το 2021, λαμβάνοντας υπόψη την ισχυρή οικονομική δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους, τη συνετή δημοσιονομική πολιτική και την απόσυρση της πλειοψηφίας των μέτρων στήριξης που σχετίζονται με τον COVID - 19.

Μια σειρά από δημοσιονομικά μέτρα ελήφθησαν από το τέλος του 2021 για να μετριαστεί ο αντίκτυπος της ανόδου των τιμών, τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη μείωση των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα καύσιμα, τη μείωση των συντελεστών ΦΠΑ στην κατανάλωση ρεύματος, τη στήριξη των αγροτών, των χαμηλοσυνταξιούχων και την επιδότηση των λογαριασμών ρεύματος. Η κυβέρνηση της Κύπρου θα συνεχίσει να λαμβάνει μέτρα για την άμβλυση των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας για νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Στο τέλος του 2022, το δημόσιο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης ήταν περίπου 86,5% έναντι 111,2% του ΑΕΠ το προηγούμενο έτος. Η μείωση του χρέους προς το ΑΕΠ αποδόθηκε στην αξιοποίηση σημαντικού ποσού ταμειακών αποθεμάτων για την κάλυψη μέρους των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών το έτος 2022 καθώς και στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Για το έτος 2023 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται σε 23,4 δισεκ. ευρώ ή ως ποσοστό ΑΕΠ στο 81,1%.

Παρά τη συνέχιση μέρους των μέτρων που σχετίζονται με τον COVID-19 το 2021, η δημοσιονομική της θέση κατέγραψε σημαντική βελτίωση, κατά 3,8% του ΑΕΠ με το δημοσιονομικό έλλειμμα να μειώνεται στο 2% του ΑΕΠ από 5,8% το 2020.

Το 2022 η δημοσιονομική θέση βελτιώθηκε περαιτέρω, με το δημοσιονομικό ισοζύγιο να μετατρέπεται σε πλεόνασμα 2,1% του ΑΕΠ μετά από δύο συνεχόμενα έτη δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Σε ονομαστικούς όρους, το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης έφτασε τα 570 εκατ. ευρώ το 2022.

Ο συνολικός δανεισμός αυξήθηκε σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος φθάνοντας επίσης σε υψηλότερα επίπεδα από τα προ του κορονοϊού επίπεδα δηλαδή του 2018 και του 2019, περίπου το 45% των νέων δανείων για το 2022 έχουν ληφθεί από τα νοικοκυριά κυρίως για στεγαστικούς σκοπούς, στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο χορηγήθηκαν πιστώσεις με μερίδιο 17% στο σύνολο των νέων δανείων. Ο τραπεζικός τομέας βρίσκεται σε ισχυρότερα θεμέλια από ότι στο παρελθόν και έχει καταφέρει να αντέξει τις επιπτώσεις από την πανδημία και τον πόλεμο της Ουκρανίας. Για το έτος 2022, τα συνολικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθαν στο 41,9% από 41,5% το 2021, σημειώνοντας αύξηση 0,4 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν κατά 16,3% το 2022 φθάνοντας στο 25,3% του ΑΕΠ από 24,5% του ΑΕΠ το 2021. Οι εισπράξεις από φόρους στην παραγωγή και τις εισαγωγές είχαν την μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση των φορολογικών εσόδων. Ενώ οι συνολικές δαπάνες παρουσίασαν σημαντική μείωση από 43,5% του ΑΕΠ το 2021, σε 39,8% το 2022. Οι δαπάνες που κατέγραψαν την μεγαλύτερη μείωση, ήταν οι επιδοτήσεις που σχετίζονται

με τον COVID-19, ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκαν κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες, από 2,4% του ΑΕΠ το 2021, σε 0,4% το 2022. Ως προς το συνολικό ποσό δανεισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας το 2022 έφτασε τα 1.290 εκατ., η κύρια πηγή χρηματοδότησης προήλθε κυρίως από την έκδοση Ευρωπαϊκών Μεσοπρόθεσμων Ομολόγων (EMTN) συνολικού ύψους 1,0 δισεκ. ευρώ. Η υπόλοιπη χρηματοδότηση έγινε κυρίως μέσω διμερών δανείων που χορηγήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο μέσω του SURE και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του 2023 υπολογίζονται σε 1,5 δισεκ. ευρώ και αφορούν κυρίως μακροπρόθεσμες αποπληρωμές χρέους.

Πίνακας: 3.1. Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης Χωρών Νότιας Ευρώπης

TIME	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
GEO (Labels)								
European Union - 28 countries (2013-2020)	:	:	:	:	:	:	:	:
Euro area – 20 countries (from 2023)	91,3	90,4	88,1	86,1	84,1	97,2	94,7	90,9
Bulgaria	25,9	29,1	25,1	22,1	20,0	24,6	23,9	22,6
Greece	176,7	180,5	179,5	186,4	180,6	207,0	195,0	172,6
Spain	103,3	102,7	101,8	100,4	98,2	120,3	116,8	111,6
Croatia	83,0	79,5	76,3	73,1	70,9	86,8	78,1	68,2
Italy	135,3	134,8	134,2	134,5	134,2	154,9	147,1	141,7
Cyprus	107,5	103,2	93,2	98,5	93,0	114,9	99,3	85,6
Malta	56,2	54,7	47,8	43,4	40,0	52,2	54,0	52,3
Portugal	131,2	131,5	126,1	121,5	116,6	134,9	124,5	112,4
Romania	37,8	37,9	35,3	34,5	35,1	46,8	48,5	47,2
Slovenia	82,6	78,5	74,2	70,3	65,4	79,6	74,4	72,3

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en

3.1. Συμπεράσματα συγκριτικής ανάλυσης

Τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όλες οι χώρες επηρεάστηκαν στον τομέα της υγείας αλλά και της οικονομίας από τις επιπτώσεις της πανδημίας covid-19, της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης αλλά και την άνοδο του πληθωρισμού.

Η παγκόσμια οικονομία συνεχίζει να ανακάμπτει σταδιακά μετά από τις προκλήσεις της πανδημίας και του πολέμου στην Ουκρανία καθώς και μετά την επακόλουθη αύξηση του κόστους διαβίωσης. Παρά την αναταραχή που σημειώθηκε στις αγορές ενέργειας και τροφίμων εξαιτίας του πολέμου και την αυστηρή νομισματική πολιτική των κεντρικών τραπεζών με στόχο την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η παγκόσμια οικονομία επιδεικνύει αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα.

Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχασε τη δυναμική της σε συνέχεια της εύρωστης ανάπτυξης που σημειώθηκε μετά την πανδημία, κατά τα έτη 2021 και 2022. Το υψηλό κόστος διαβίωσης, η ασθενική στήριξη του παγκόσμιου εμπορίου, η περιοριστική νομισματική πολιτική και η σημαντική μείωση της δημοσιονομικής στήριξης επηρέασαν την πορεία της οικονομίας. Ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να καταγράψει ήπια ανάκαμψη, καθώς η κατανάλωση αναμένεται να βελτιωθεί λόγω της αύξησης των πραγματικών μισθών, η επενδυτική δραστηριότητα να παραμείνει υποστηρικτική και η εξωτερική ζήτηση να τονωθεί.

Σε σύγκριση με τα στοιχεία του 2022, από τις 6 χώρες που αναλύθηκαν παραπάνω μόνο η Κύπρος εμφάνισε πλεόνασμα Γενικής Κυβέρνησης 2,1% του ΑΕΠ, έπεται η Πορτογαλία με έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης 0,2% του ΑΕΠ, η Ελλάδα με 2,4% του ΑΕΠ, η Μάλτα με 5,7% του ΑΕΠ, η Ισπανία με 4,8% του ΑΕΠ και στο τέλος η Ιταλία. Ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ για το έτος 2022 των χωρών αυτών διαμορφώθηκε ως εξής, με υψηλότερο ποσοστό χρέους την Ελλάδα στο 193,73%, μετά την Ιταλία στο 144,4%, η Πορτογαλία στο 113,9%, η Ισπανία 111,6%, η Κύπρος στο 86,5% και τέλος η Μάλτα. Όλες οι χώρες από το 2019 έως το 2022 εφάρμοσαν έκτακτα δημοσιονομικά μέτρα κατά της πανδημίας covid-19, αλλά και λόγω της ενεργειακής κρίσης για την στήριξη της οικονομίας, με αποτέλεσμα την επιπλέον επιβάρυνση του δημόσιου χρέους.

Η ελληνική οικονομία, εν μέσω υψηλής διεθνούς αβεβαιότητας και δυσμενών γεωπολιτικών εξελίξεων, βρίσκεται σε μία σταθερή ανοδική τροχιά και αποδείχθηκε ανθεκτική.

Το ελληνικό δημόσιο χρέος, παρά το υψηλό επίπεδό του, εμφανίζει αυξημένη ανθεκτικότητα μεσοπρόθεσμα (μέχρι το 2030 περίπου) σε διάφορα δυσμενή μακροοικονομικά και δημοσιονομικά σενάρια, πολύ μεγαλύτερη σε σχέση με άλλες υπερχρεωμένες χώρες της ευρωζώνης.

Σύμφωνα με αναλύσεις του Ευρωσυστήματος, το ελληνικό δημόσιο χρέος σταθεροποιείται και αναμένεται να φθάσει στα προ της κρίσης επίπεδα νωρίτερα σε σχέση με άλλες υπερχρεωμένες χώρες, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη πτώση του λόγου χρέους/ΑΕΠ μέχρι το 2030, τόσο στο βασικό όσο και στα διάφορα εναλλακτικά σενάρια. Το δημόσιο χρέος της παραμένει υψηλό σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Νότιας Ευρώπης αλλά αναμένεται να μειωθεί βραχυπρόθεσμα και να παραμείνει σε πτωτική πορεία μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Παρά την αύξηση που σημείωσαν οι αποδόσεις των ελληνικών τίτλων στη διάρκεια του 2022, οι κίνδυνοι για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους παραμένουν οριοθετημένοι μεσοπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση

ότι τα δημοσιονομικά μέτρα που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης έχουν προσωρινό χαρακτήρα και ότι αξιοποιούνται αποτελεσματικά οι ευρωπαϊκοί πόροι. Ωστόσο, μακροπρόθεσμα εκτιμάται αυξημένη αβεβαιότητα.

Η Ελλάδα, κατέχει την πρώτη θέση με το υψηλότερο χρέος ανάμεσα στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και έπεται η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Κύπρος, η Σλοβενία, η Κροατία, η Μάλτα η Ρουμανία και τέλος η Βουλγαρία

Η Ιταλία, συνεχίζει να εμφανίζει τρωτά σημεία στην οικονομία της που σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος της και την αδύναμη αύξηση της παραγωγικότητας, παρόλο που υπήρχαν ορισμένες βελτιώσεις. Η πανδημική κρίση και οι συνέπειες της έφεραν σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους. Άρχισε να υποχωρεί το 2021 με την οικονομική ανάκαμψη και αναμένεται να υποχωρήσει και άλλο έως το 2024. Ωστόσο, ο λόγος του δημόσιου χρέους αναμένεται να αυξηθεί ξανά τα επόμενα χρόνια λόγω έλλειψης μέτρων εξυγίανσης. Η κίνδυνοι βιωσιμότητας του χρέους της παραμένουν υψηλοί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Η Ισπανική οικονομία, συνεχίστηκε να βελτιώνεται το 2022 παρά την υιοθέτηση μέτρων ενεργειακής στήριξης, αλλά ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ παραμένει αυξημένος. Η Ισπανία, διατηρεί την ικανότητα να εξυπηρετήσει το χρέος της. Το δημόσιο χρέος της που ξεπερνά το 100% του ΑΕΠ αποτελεί μεσοπρόθεσμο κίνδυνο για την Ισπανική οικονομία. Ως προς την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους, η Ισπανία αντιμετωπίζει χαμηλούς κινδύνους βραχυπρόθεσμα, αλλά οι μεσοπρόθεσμοι κίνδυνοι δημοσιονομικής βιωσιμότητας εμφανίζονται υψηλοί και αυτό γιατί ο λόγος του δημόσιου χρέους προβλέπεται να παραμείνει σε υψηλό επίπεδο μεσοπρόθεσμα 106% του ΑΕΠ.

Η Πορτογαλία συνεχίζει να αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Τα τρωτά σημεία που σχετίζονται με το υψηλό ιδιωτικό, δημόσιο και εξωτερικό χρέος υποχωρούν αλλά παραμένουν παρόν. Μετά από μια προσωρινή διακοπή λόγω της επιδημίας της πανδημίας, οι δείκτες χρέους του ιδιωτικού τομέα και του δημόσιου τομέα επέστρεψαν σε πτωτική τροχιά το 2021 και αναμένεται να συνεχίσουν να μειώνονται, ευνοούμενοι από την οικονομική ανάπτυξη, ενώ τώρα βρίσκονται κάτω από την προ-πανδημίας επίπεδα, παραμένουν σε ακόμη υψηλά επίπεδα. Διατηρεί την ικανότητα εξυπηρέτησης του χρέους της, αντιμετωπίζει χαμηλούς κινδύνους βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, ενώ οι μεσοπρόθεσμοι κίνδυνοι είναι υψηλοί και αυτό γιατί ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ αναμένεται να παραμείνει σε υψηλό επίπεδο, 91,8% του ΑΕΠ το 2033, παρά το γεγονός ότι βρίσκεται σε συνεχή πτωτική πορεία.

Η Μάλτα έχει ανακάμψει γρήγορα μετά την πανδημία COVID – 19 και η οικονομία της φαίνεται ανθεκτική. Η οικονομία της αναπτύχθηκε εξαιτίας του βελτιωμένου επιχειρηματικού και καταναλωτικού κλίματος, τις επενδύσεις και το άνοιγμα της στον τουρισμό. Λόγω της χαμηλής έκθεσης της τόσο με την Ρωσία όσο και με την Ουκρανία, δεν επηρεάστηκε άμεσα από τις διαταραχές που προκλήθηκαν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Το δημόσιο χρέος της είναι βιώσιμο, οι βραχυπρόθεσμοι κίνδυνοι για την βιωσιμότητα είναι συνολικοί χαμηλοί καθότι οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές αναμένεται να παραμείνουν περιορισμένες στο 12% του ΑΕΠ το 2023 – 2024. Μεσοπρόθεσμα είναι χαμηλοί οι κίνδυνοι βιωσιμότητας λόγω του χαμηλού λόγου χρέους το 2027. Τέλος μακροπρόθεσμα, οι κίνδυνοι για την δημοσιονομική βιωσιμότητα είναι υψηλοί και αυτό γιατί θα πρέπει να σταθεροποιηθεί το χρέος μακροπρόθεσμα.

Η οικονομία της Κύπρου μετά την ισχυρή ανάκαμψη το 2021 λόγω της κρίσης του COVID – 19, το 2022 η οικονομική της δραστηριότητα παρέμεινε ισχυρή παρά το δυσμενές εξωτερικό περιβάλλον, με την έναρξη της Ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Παρά την συνέχιση των μέτρων, η δημοσιονομική θέση της κατέγραψε σημαντική βελτίωση λόγω της συνετής δημοσιονομικής πολιτικής. Η μείωση του χρέους της αποδόθηκε στην αξιοποίηση σημαντικού ποσού ταμειακών αποθεμάτων για την κάλυψη μέρους των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών. Ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ προβλέπεται να συνεχίσει την πτωτική του τάση. Το δημόσιο χρέος της είναι βιώσιμο και οι βραχυχρόνιοι, μακροχρόνιοι και μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι είναι χαμηλοί επειδή δεν απαιτείται προσπάθεια εξυγίανσης για να φτάσει το χρέος στο 60% έως το 2070.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα εργασία εξέτασε αρχικά και ανέλυσε τον κρατικό Προϋπολογισμό, κατά πόσο είναι αποδοτικός για τα έτη 2021 και 2022. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από τον Απολογισμό, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει απόκλιση από τον στόχο του Προϋπολογισμού τόσο για το έτος 2021 όσο και για έτος 2022, και αυτό γιατί υπάρχουν υστερήσεις και υπερβάσεις έναντι των εισπράξεων, στα έσοδα, είτε περιλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά έσοδα, είτε όχι γεγονός που οφείλεται κυρίως στα αυξημένα έσοδα από φόρους και από τα λοιπά τρέχοντα έσοδα.

Σχετικά με το σκέλος των δαπανών, πλην των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, ο Κρατικός Προϋπολογισμός υλοποιήθηκε εντός των ορίων των πιστώσεων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν εντός του οικονομικού έτους 2022, μετά την ψήφιση των δύο (2) συμπληρωματικών προϋπολογισμών.

Τα συνολικά έσοδα και έξοδα από χρηματοοικονομικές συναλλαγές υπερέβησαν τις αντίστοιχες προβλέψεις του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2022, λόγω των αυξημένων ταμειακών εισροών και ταμειακών εκροών στην κατηγορία «Δάνεια».

Παρόλες τις δημοσιονομικές εξελίξεις, οι προβλέψεις που έχουν συμπεριληφθεί στο σχέδιο του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού και την εισηγητική έκθεση, ανταποκρίνονται στο βαθμό που είναι ευλόγως και πρακτικώς δυνατό εφικτό.

Ο Προϋπολογισμός του έτους 2021, υλοποιήθηκε εντός των ορίων των πιστώσεων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά την ψήφιση των τεσσάρων (4) συμπληρωματικών προϋπολογισμών. Ο πρώτος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (ΠΔΕ), ο δεύτερος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (τακτικός) και ο τέταρτος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (ΠΔΕ) ψηφίστηκαν για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας του Covid-19. Ο τρίτος συμπληρωματικός προϋπολογισμός (τακτικός) ψηφίστηκε λόγω της ανάγκης λήψης έκτακτων μέτρων για την αποτελεσματική προστασία και την ταχεία αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και την άμεση στήριξη των πληγέντων από τις πυρκαγιές του Ιουλίου/Αυγούστου 2021.

Σε αυτό το σημείο μπορούμε να πούμε ότι κρίνεται αναγκαία η βελτίωση των εσωτερικών διαδικασιών της Κεντρικής Διοίκησης ώστε οι προβλέψεις του Προϋπολογισμού να είναι ειλικρινείς και ακριβείς στο μέτρο του εφικτού, χωρίς να υποτιμούν τα πραγματικά στοιχεία στα οποία βασίζονται.

Στη συνέχεια ασχολήθηκε με το Δημόσιο Χρέος και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης την περίοδο της πανδημίας. Έτσι, στις αρχές του 2022, η

οικονομική δραστηριότητα βρισκόταν σε τροχιά πλήρους ανάκτησης των απωλειών σε σχέση με τα επίπεδα πριν την πανδημία, τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα. Μέσα σε αυτό το αισιόδοξο οικονομικό περιβάλλον των πρώτων μηνών του 2022, όμως η παγκόσμια κοινότητα ήρθε αντιμέτωπη με μία ενεργειακή κρίση, η οποία επιδεινώθηκε πριν το τέλος του πρώτου τριμήνου του έτους, εξαιτίας της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία με συνέπεια την εκτίναξη των τιμών ενέργειας και την ενίσχυση του πληθωρισμού διεθνώς σε ιστορικά υψηλά επίπεδα (από το 1997) τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη λήψη αποφάσεων μέτρων δημοσιονομικής και ενεργειακής πολιτικής.

Μέσα σε αυτή την κατάσταση λόγω της πανδημίας αλλά και της Ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε το 2022 σε ονομαστικούς όρους, εξαιτίας νέου δανεισμού από τις κεφαλαιαγορές και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, με βάση τα στοιχεία του ΑΕΠ για το 2022 που ανακοινώθηκαν το Μάρτιο του 2023, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ προβλέπεται να αποκλιμακωθεί περαιτέρω, κυρίως λόγω της μειωτικής συμβολής της διαφοράς μεταξύ του έμμεσου επιτοκίου δανεισμού και του ρυθμού αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ (“snowball effect”) αλλά και λοιπών παραγόντων, όπως τα αυξημένα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις. Για το 2023 εξαιτίας της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ αλλά και λόγω του υψηλού πληθωρισμού εκτιμάται περαιτέρω αποκλιμάκωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ. Όμως, παρά την αναμενόμενη σταθερή αποκλιμάκωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ τα επόμενα έτη, οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα παραμείνουν σημαντικά αυξημένες μεσοπρόθεσμα σε σχέση με τα δεδομένα προ της πανδημίας, λόγω του επιπλέον δανεισμού που απαιτήθηκε για τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων κατά την περίοδο της υγειονομικής κρίσης.

Η Ελλάδα, έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο σε μια σειρά από δεσμεύσεις που έχει αναλάβει, όπως την ουσιαστική μείωση των ληξιπρόθεσμων οφειλών της γενικής κυβέρνησης, τη διεκπεραίωση όλων των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης και την πλήρη λειτουργία του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος της φορολογικής διοίκησης, όμως ανάμεσα στις βασικές προκλήσεις για το μέλλον είναι η συνεχής ετοιμότητα της χώρας να καταβάλει τις αναγκαίες προσπάθειες για την βελτίωση των μακροοικονομικών της μεγεθών και την υλοποίηση των σχετικών συστάσεων

Παρά τη βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών τα τελευταία χρόνια με την υλοποίηση σημαντικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων όπως είδαμε στο κεφάλαιο 2, το πρόβλημα της φοροδιαφυγής παραμένει ένα από τα σημαντικότερα κατά τη χάραξη της οικονομικής πολιτικής. Το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο στο πεδίο του

ΦΠΑ. Στην Ελλάδα το πρόβλημα είναι εντονότερο σε σχέση με άλλες οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αναστολές πληρωμών φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, αλλά και η στήριξη των Νοσοκομείων την περίοδο της πανδημίας, όπως φαίνεται στην ενότητα 2.3 Ληξιπρόθεσμες οφειλές Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, διευρύναν το ήδη μεγάλο απόθεμα απλήρωτων υποχρεώσεων προς το Δημόσιο.

Τέλος, όσον αφορά τη βιωσιμότητα του χρέους σύμφωνα με την συγκριτική ανάλυση, η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση με το υψηλότερο δημόσιο χρέος από όλες τις χώρες της Νότιας Ευρώπης, παρόλο που ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ διαγράφει σταθερά καθοδική τροχιά και οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες παραμένουν κάτω από το όριο του 20%.

Όμως τα τρέχοντα ευνοϊκά χαρακτηριστικά του ελληνικού χρέους δεν είναι μόνιμα. Τα επόμενα χρόνια, το χρέος προς τον επίσημο τομέα μακράς διάρκειας αποπληρωμής και χαμηλού επιτοκίου θα αντικαθίσταται σταδιακά από χρέος προς τον ιδιωτικό τομέα διαπραγματεύσιμο στις αγορές, συγκριτικά μικρότερης διάρκειας και υψηλότερου επιτοκίου. Άρα, παρά την αναμενόμενη σημαντική αποκλιμάκωσή του ως ποσοστού του ΑΕΠ, οι παράγοντες που καθιστούν το ελληνικό χρέος ανθεκτικό σε αρνητικές διαταραχές θα αποδυναμωθούν σταδιακά σε 10 χρόνια, καθώς όλο και μεγαλύτερο μέρος του χρέους θα υπόκειται σε κίνδυνο αγοράς.

Η βελτίωση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους και η ενίσχυση της πρωτικής δυναμικής του πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα της δημοσιονομικής πολιτικής τα επόμενα χρόνια, για να αποφευχθεί μια επανάληψη της κρίσης χρέους του παρελθόντος. Άλλωστε, η μακρά διάρκεια αποπληρωμής των δανείων του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης (άνω των 30 ετών) επιτάσσει μια μακροχρόνια οπτική της βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους, πολύ πέρα από το μεσοπρόθεσμο ορίζοντα των 10 ετών. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι ο όγκος του δημόσιου χρέους αναμένεται να επιβαρυνθεί ελαφρά μετά το 2032, όταν θα λήξει η περίοδος αναβολής πληρωμών τόκων του δανείου του EFSF.

Επομένως, η Ελλάδα θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη μείωση του δημόσιου χρέους μέσω διατηρήσιμων δημοσιονομικών πλεονασμάτων, προκειμένου να καταστεί λιγότερο ευάλωτη σε μελλοντικές κρίσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Βαβούρας Ι, Βαβούρα Χ, (2019). Οικονομική Πολιτική, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Γεώργιος Αργεΐτης, Γιάννης Δαφέρμος , Μαρία Νικολαΐδη (2011). Κρίση δημόσιου χρέους στην Ελλάδα Αιτίες και προοπτικές, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ 2011
- Εγκύκλιος Κατάρτισης Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης 2023, 13-07-2022, Υπουργείο Οικονομικών
- Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Οκτώβριος 2022
- Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2024, Υπουργείο Οικονομικών, 02 Οκτωβρίου 2023
- Εγχειρίδιο Πιλοτικού Σχεδιασμού Προϋπολογισμού Επιδόσεων, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2019
- Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2020, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2019
- Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2021, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2020
- Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2021
- Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2022
- Κρατικός Προϋπολογισμός 2021, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2020
- Κρατικός Προϋπολογισμός 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2021
- Κρατικός Προϋπολογισμός 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2022
- Προϋπολογισμός Επιδόσεων 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2021
- Προϋπολογισμός Επιδόσεων 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2022
- Κατάσταση Προϋπολογισμού - Απολογισμού και παρατηρήσεις επί αυτής περιόδου αναφοράς 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Ιούνιος 2023
- Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δωδεκαμήνου 2021, Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Ιούνιος 2022
- Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δωδεκαμήνου 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Μάρτιος 2023
- Έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη Δημοσιονομική Βιωσιμότητα 2022, Ελεγκτικό Συνέδριο, 10 Νοεμβρίου 2023

Δημόσιο Χρέος & Δανεισμός Ετήσια Ενημερωτική Έκδοση 2021, Υπουργείο Οικονομικών, Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους
Δημόσιο Χρέος & Δανεισμός Ετήσια Ενημερωτική Έκδοση 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους
Νομισματική Πολιτική 2021 – 2022, Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος, Ιούνιος 2022
Νομισματική Πολιτική 2022 – 2023, Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος, Ιούνιος 2023
Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2021, Απρίλιος 2022
Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2022, Απρίλιος 2023
N. 4270/2014

ΞΕΝΗ

Amoros, Raul. (2022). Visualizing the State of Global Debt, by Country. Visual Capitalist.

Economides, G., & Philippopoulos, A. (2022). What is Next? Public Debt and Economic Growth in Greece. *CEifo Forum*, January, 24-29.

In-Depth Review 2023 Italy, European Commission, May 2023 available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/ip214_en.pdf

Commission Staff Working Document 2023 Country Report –Italy, European Commission 24.05.2023 available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/IT_SWD_2023_612_en.pdf

In-Depth Review 2023, Portugal, European Commission, May 2023, available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/ip221_en.pdf

Post-Programme Surveillance Report Portugal, Spring 2023, May 2023, available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/ip206_en.pdf

Commission Staff Working Document 2022 Country Report – Spain Accompanying the document Recommendation for a Council Recommendation on the 2022 National Reform Programme of Spain and delivering a Council opinion on the 2022 Stability Programme of Spain, European Commission 23.05.2022, available at: https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/2022-european-semester-country-report-spain_en.pdf

Post-Programme Surveillance Report, Spain, Spring 2023, European Commission, May 2023, available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/ip204_en_0.pdf

Financial Stability Report, BANCO DE ESPANA, Spring 2023, available at:

https://www.bde.es/f/webbde/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/InformesEstabilidadFinancera/23/FSR_Spring2023.pdf

Commission Staff Working Document 2023 Country Report – Cyprus

Accompanying the document Recommendation for a Council Recommendation on the 2023 National Reform Programme of Cyprus and delivering a Council opinion on the 2023 Stability Programme of Cyprus, European Commission, May 2023, available at:

https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/CY_SWD_2023_613_en.pdf

Commission Staff Working Document 2023 Country Report – Malta

Accompanying the document Recommendation for a Council Recommendation on the 2023 National Reform of Malta and delivering a Council opinion on the 2023 Stability Programme of Malta, European Commission, May 2023, available at:

https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/MT_SWD_2023_618_en.pdf

The Sustainability of Maltese Government Debt, Central Bank Of Malta, 2022,

available at: <https://www.centralbankmalta.org/site/Reports-Articles/2022/Sustainability-of-Maltese-Government-Debt.pdf?revcount=7739>

Post-Programme Surveillance Report, Greece, Spring 2023, European Commission,

May 2023, available at: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/ip203_en.pdf

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

https://www.bancaditalia.it/pubblicazioni/debito-amministrazioni/2023-debito-amministrazioni/en_statistiche_FPR_20231027.pdf?language_id=1

<https://www.statistics.gr/el/home>

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/default/table?lang=en

https://www.ecb.europa.eu/stats/macroeconomic_and_sectoral/government_finance/html/index.el.html#fiscaldb

https://data.worldbank.org/indicator/GC.DOD.TOTL.GD.ZS?end=1992&locations=IT&most_recent_value_desc=true&start=1992

<https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>

<https://bpstat.bportugal.pt/conteudos/noticias/2040>

<https://bpstat.bportugal.pt/conteudos/quadros/37>

<https://www.bde.es/webbe/en/estadisticas/temas/administraciones-publicas.html>

https://www.centralbank.cy/nsdp/nsdp_published.html

<https://www.bankofgreece.gr/en/publications-and-research/publications/financial-stability-review>

<https://tradingeconomics.com/portugal/government-debt-to-gdp>

<https://minfin.gov.gr/kratikos-proypologismos/>